Rus Devrimi

ROSA LUXEMBURG

YAZILAMA

Rus Devrimi

Yazılama Yayınevi: 25
Kuruluştan Çözülüşe: 5

Rus Devrimi

Rosa Luxemburg

Orginal adı
Russian Revolution

İngilizce'den çeviren
Cangül Örnek

Kapak Tasarımı
Gökçe Erbil / Heval Deniz Çakıcıoğlu

Birinci Baskı
Nisan 2009

© Yazılama Yayınevi

ISBN
978-605-5892-14-2

Baskı
Kayhan Matbaacılık
Güven San. Sitesi C Blok No: 244
Topkapı - İSTANBUL (0212 576 01 46 / 0212 612 31 85)

İrtibat
Yazılama Yayınevi Hizmetleri Ltd. Şti.
Osman Ağa Mah. Kırtasiyeci Sok. Banu Han. No:22/2
Kadıköy – İSTANBUL

0 216 338 52 59
www.yazilama.com
yazilama@yazilama.com

Rus Devrimi

Rosa Luxemburg

yazılama

İçindekiler

Devrimci Rosa'dan Büyük Ekim Devrimi için notlar 7
Ekim Devrimi'nin temel önemi 19
Bolşeviklerin toprak politikası 31
Ulusal sorun 37
Kurucu Meclis 45
Oy hakkı sorunu 49
Diktatörlük sorunu 53
Çürümeye karşı mücadele 57
Demokrasi ve diktatörlük 59

Devrimci Rosa'dan Büyük Ekim Devrimi için notlar

"Sıcağı sıcağına notlar" demeliydim belki de. Böyle desem hem daha zengin bir anlatım olur hem de gerçeğe uygunluk korunurdu; çünkü, Rosa Luxemburg bu notları yazdığı sırada Ekim Devrimi'nin üzerinden tam bir yıl bile geçmemişti. Gerçi, yazarının, "Rus Devrimi" genel başlığı ile tümüne yakını hapisanede yazılmış ve olgunlaşma, kesinleşme, gerekli ayrıntıları tümüyle kapsama açılarından "notlar" deyişini haklı kılan bu değerlendirmelerini geliştirebilecek vakti bulamadığını da biliyoruz: Rosa, bu notların yazılışının üzerinden kısa bir süre geçtikten sonra, 1918 yılının Kasım ayında işçilerin ayaklanması başladığında hapisaneden çıkmış ve Aralık sonunda da Karl Liebknecht ile birlikte Alman Komünist Partisi'nin kuruluşunu gerçekleştirmişken, 15 Ocak 1919 gecesi yine aynı yoldaşıyla yan yana Alman burjuvazisinin kudurmuş askerleri tarafından katledildi. O sırada, Sosyal Demokrat Parti'nin de üye verdiği bir hükümet iş başında bulunuyordu.

Bu katliamın, Bolşeviklerin ve onların önderi Lenin'in kafasındaki Avrupa proletaryasının ayaklanıp iktidara yürüyerek yardımlarına yetişeceği, sözcüğün ilk anlamıyla yardım değil, kendi başlattıkları proleter devrimleri birden çok ülkeye yaygınlaştıracağı beklentisinin yıkılışı yolunda ilk adımlardan biri olduğunu, hep düşünmüş ve söylemişizdir. İlk adımlardan biri belki, ama dev bir adım. Adım değil, inanılması güç bir vahşet olayı demek daha doğru. İnanılması güç de olsa gerçekleşiyor ve Bolşevik önderin kafasında, "tek ülkede sosya-

lizm" düşüncesine doğru dev bir adıma dönüşüyor. Böyle kavramakta bir yanılgı yok.

Yanılgı olmadığının göstergelerinden birinin, buradaki değerlendirmeler olduğunu söyleyebiliriz. Örneğin, daha hemen başlarda, ilk bölümde yazılan şu satırlar:

> "Rus Devrimi herkese göstermiştir ki, söz konusu olan Rusya'nın devrime hazırlıksız olması değil, Alman proletaryasının tarihsel görevini yerine getirmeye hazır olmamasıdır. Ve bu noktanın tüm boyutlarıyla anlaşılması Rus Devrimi üzerine yapılan eleştirel bir incelemenin temel amacıdır."

Oysa, aşağı yukarı aynı tarihlerde, Kautsky, *Proletarya Diktatörlüğü*[1] adını taşıyan küçük, ama önemli eserinde Rusya'daki koşulların sosyalist devrim ve sosyalizm için olgunlaşmamış olduğunu kanıtlamaya çabalamaktadır.

Bu arada, geçerken, Engels'in ölümünden önce "el verdiği", ama özellikle emperyalist savaşın gündeme gelişinden beri yazıp çizdikleri ve yapıp ettikleriyle saygın konumunu çoktan yitirmiş Kautsky için Luxemburg'un kâğıda döktüğü bir değerlendirmeyi de atlamış olmayalım; onun kişiliğinin bir parçası olan "sözünü sakınmama" tavrının sıradan bir örneğidir:

> "(...) bu hamarat adamın (Kaustky'nin) I. Dünya Savaşı'nın dört yılı boyunca yılmadan yürüttüğü sakin ve düzenli bir yazılı üretimle sosyalizmin dokusunda nasıl bir bir delikler açtığını gözlemlemek de şaşırtıcıdır."

Bu ağır eleştirinin yöneldiği kişi, uluslararası sosyalizmdeki "otorite" konumunun yanı sıra, uzun bir süre, Luxemburg'un yakın dostu da olmuştu. Aralarında, bir yazının yayımlanmaması gibi bir görünür nedenle, 1910 yılında patlak veren anlaşmazlığa kadar, 12 yıl boyunca

[1] *Proletarya Diktatörlüğü*, Karl Kautsky, Yazılama Yayınevi, Şubat 2008

sıkı bir işbirliği yapmışlardı; Kautsky'nin ikinci eşi Luise ile Rosa arasında da yakın denebilecek bir dostluk vardı.

Yazarının kişiliğine ilişkin ipuçları vermenin dışında okuduğumuz devrim yazıları ile ilgisi olmayan bu parantezi kapatıp devam ederken, bir hakkın teslim edilmesinden de uzak durmamalıyız.

Luxemburg, "Rus Devrimi" konusunda sözünü sakınmayan bir eleştirel bakışa sahip olmakla birlikte, daha 1905 Burjuva Devrimi'nden başlayarak, Menşevikler ile Es-er'lere karşı çıkmış, işçi sınıfının iktidara yürümesini öneren ve öngören Bolşeviklerden yana olmuştur. Buradaki notlarda da aynı tutumu sürmektedir.

> " (...) eleştirmekten kaçınan savunmacı yaklaşımlar değil; sadece derinlemesine yapılmış ve üzerinde düşünülmüş eleştiriler, deneyimlerin ve derslerin bize sağladığı hazineyi su yüzüne çıkarabilir. Dünya tarihinin ilk proletarya diktatörlüğü üzerine düşünürken, (düşünülebilecek en ağır koşullarda, emperyalist kırımın dünya çapında yarattığı yangının ve kaosun ortasında, Avrupa'nın en gerici askeri gücünün cenderesine sıkışmış halde ve dünya işçi sınıfının en açık yenilgisini yaşadığı bir sırada) böylesine anormal koşullarda yaşanan bir proletarya diktatörlüğü deneyiminde yapılanların ve yapılmayanların hepsinin, mükemmelliğin doruğuna ulaştığını sanmak safdillik olur."

Rosa'ya göre Ekim Devrimi'ne eleştirel bir yaklaşımı haksız gösterebilecek herhangi bir gerekçe yoktur. Üstelik, böyle eleştirel bir yaklaşım, "eylemsizlik" içinde olma saptamasını yaptığı Alman proletaryasının bu durumunu ortadan kaldırmak için de gereklidir:

> "Rus Devrimi'nin eleştirel bir gözle analiz edilmesinden, sırf devrime duyulan saygıyı ve devrimin çekici gücünü zayıflatabilir diye korkmak büyük hata olur. Sadece böyle bir eleştirel analiz Alman kitlelerinin önüne geçilemeyen ataletini kırabilir. Hiçbir şey eleştiriden korkmak kadar yanlış olamaz."

Buradaki notlarda, Ekim Devrimi üzerinde düşünürken Rosa'nın ulaştığı bazı çıkarsamalar, onun devrimi anlayıp kavrama ve gerekli sonuçları açıklıkla ortaya koyma bakımından, zaman zaman, Lenin'in düzeyine yükseldiğinin göstergeleri olarak okunabilir:

> "Rus Devrimi bütün büyük devrimlerin temel dersini, var olma yasasını hatırlattı: ya devrim hızlı, fırtınalı, kararlı bir tempoyla, demir bir elle tüm bariyerleri yıkarak ve kendi hedeflerini daha da devrimcileştirerek ilerleyecek ya da kısa süre içinde zayıf kalkış noktasının daha da gerisine savrulacak ve karşı-devrim tarafından bastırılacak. Durmak, bir noktada kalmak, ulaştığı ilk hedefle tatmin olmak devrim için mümkün değildir."

Bu kadar değil; devam ediyor ve Rusya'da 1917 Ekimi öncesindeki siyasal gelişmelere ilişkin olarak ulaştığı sonucu da aynı kesinlikle yazıyor:

> "Her devrimde, sadece devrimi ileri götürecek doğru parolayı açıklama ve durumdan gerekli sonuçları çıkarma cesaretini gösteren partinin liderliği ve iktidarı ele geçirmesi, böyle açıklanabilir. Bu durum, başlangıçta kitleler arasında büyük etkinliğe sahipken sürekli sallantılar içinde kalan, iktidarı ve sorumluluğu almamak için iki eli ve iki ayağıyla direnen Rus Menşeviklerinin, Danların ve Çeretellilerin, vs. zavallı hallerini, bu kesimlerin bayağı bir şekilde sahnenin dışına düşmelerini de açıklıyor."

O arada, kendi coğrafyasındaki sosyalist hareketin baskın eğilimiyle de dalgasını geçmeyi ihmal etmiyor ve devrimin mantığını doğru kavrayışının bir başka örneğini veriyor:

> "Alman Sosyal Demokratları parlamenter bozukluğun kalıtımsal bir taşıyıcısı olarak devrimlere parlamenter anaokulunun mantığını uygulamaya çalıştılar: Bir şeyi parlamentodan geçir-

> mek için öncelikle çoğunluğa sahip olmalısınız. Aynı yaklaşımın devrim için de geçerli olduğunu öne sürdüler: önce "çoğunluk" haline gelelim. Ancak devrimlerin gerçek diyalektiği parlamento köstebeklerinin mantığını ayakları üstüne oturtuyor; önce çoğunluk olarak değil, çoğunluğa götüren devrimci taktikle ilerleme sağlanır."

Son cümlenin ikinci bölümünü, devrimlerin temel yasalarından mı demeli, kurallarından mı, daha çekingen konuşursak, yol göstericilerinden biri olabilecek şu saptamayı yeniden buraya yazalım: Önce çoğunluk olarak değil, çoğunluğa götüren devrimci taktikle ilerleme sağlanır.

Ekim Devrimi'ni gerçekleştirenleri, işçi sınıfını iktidara taşıma yolundaki önceki devrimci atılımlardan ve kendi çağdaşı olan başka siyasal çizgilerden köklü olarak ayıran özelliklerden biri, onların burjuva demokrasisini, geçici bir süre de olsa, şu ya da bu anlamda ve biçimde savunmak, korumak, sürdürmek gibi anlatılıp anlaşılabilecek bir program izlememeleri, bu tür bir hedef koymamalarıdır. Rosa, bunun ve bu özellikleriyle Bolşeviklerin, bir ilk olduklarının farkındadır:

> "Bolşevikler tamamlanmış, uzun erimli bir devrimci programı hayata geçirmeyi iktidarı almalarının temel amacı olarak belirlediler. Bu programla, önlerine bir hedef olarak burjuva demokrasisinin koruyucusu olmayı değil, sosyalizmi gerçekleştirecek bir proletarya diktatörlüğünü kurmayı koyduklarını da ilan ettiler. Böylece ilk defa sosyalizm hedefini pratik siyasetin doğrudan programı ilan ederek silinmez bir tarihi fark yarattılar."

* * *

Aslında, bu kitapçıkta Rosa'nın Bolşeviklerden ayrı düştüğü, onlardan farklı düşündüğü başlıca konulardan biri, belki de birincisi, o sıralar ve daha sonra en çok yaygınlık kazanmış kalıbı kullanarak

söylersek, "ulusal sorun"dur. Gerçi, bunda şaşılacak bir yan yoktur; çünkü, 1917'den epey önceki yıllardan başlayarak Luxemburg'un hem Polonya'daki ilk partisi içinde, hem Almanya'ya gittikten sonra orada, hem de Rusya'daki Bolşevik önderlerle bu konuda alabildiğine sert tartışmalara girdiği bilinmektedir.

O bilinenleri birkaç satırla hatırlamaya çalışırsak, kendi yurdu Polonya'nın Rusya'dan ayrılmasına olduğu gibi Rusya'nın da kendi içindeki uluslar tarafından parçalanmasına karşı çıkmış; bu karşı çıkışı o döneme özgü bir takım toplumsal-iktisadi gerekçelerin yanı sıra her zaman savunduğu işçi sınıfı enternasyonalizmi ve milliyetçilik düşmanlığı ile temellendirmiş; kendi sözleriyle "bütün politikasını bilimsel tarihsel materyalizm yöntemine dayandırmış olan Sosyal Demokrasi'nin ulusal sorunda istisna yaratamayacağını" ileri sürmüştür.

Buradaki notlarında da aşağıdaki satırları ayrı bir dikkatle okumakta yarar olabilir:

> "(...) gerici politikaların taşıyıcıları 'halk' olmadı, sadece kendi ülkelerinin işçi sınıfına da büyük bir düşmanlık besleyen burjuvalar ve küçük burjuvalar 'ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını' karşı-devrimci sınıf politikalarının bir aracı haline getirdiler. Fakat -bu noktada sorunun kalbine geliyoruz- milliyetçi sloganın ütopik ve küçük burjuva karakteri işte burada yatıyor: Sınıflı toplumun kaba gerçekliğinin ortasında, sınıf çatışması en uç noktaya ulaşacak kadar keskinleştiğinde, kendi kaderini tayin hakkı burjuva sınıf iktidarının bir aracına dönüştürülüyor. Bolşevikler kendilerinin ve devrimin gördüğü zarardan yola çıkarak kapitalizmin hakimiyetinde uluslaın kendi kaderlerini tayin etmesinin söz konusu olmadığını öğrenmeliydiler. Sınıflı bir toplumda ulusun her sınıfı 'kendi kaderini' farklı biçimlerde belirlemeye çalışır ve burjuva sınıfları için ulusal özgürlük sınıf hakimiyetine tamamen tabidir. Fin ve Ukrayna burjuvazisi, eğer ulusal özgürlük Bolşevizm'e bağlı ise, Almanya'nın vahşi yönetimini ulusal özgürlüğe tercih etmek konusunda aynı fikirdeler."

Luxemburg'un en çok eleştirildiği bu tartışma başlığında bile büsbütün yanılmış olduğunu söylemek haksızlık sayılmalıdır. Sözün gelişi, buradaki son cümlenin doğruluğu tarihsel olarak, istenirse yaşanarak da denebilir, kanıtlanmıştır ama, orada durmayıp cümleyi biraz sadeleştirip biraz da güncelleştirecek olursak, örneğin, "Bolşevizm" yerine "sosyalizm", "Almanya'nın" yerine "ABD'nin" sözcüklerini koyar ve "Fin ve Ukrayna" sözcüklerini de tümüyle kaldırırsak, şöyle bir cümle elde ederiz:

"Burjuvazi, eğer ulusal özgürlük sosyalizme bağlı ise, ABD'nin vahşi yönetimini ulusal özgürlüğe tercih etmek konusunda tereddüt etmez."

Bu cümlenin bugün evrensel bir doğruluk taşıdığını çekinmeden ileri sürebiliriz.

* * *

Burada yapmaya çalıştığım, bazı vurgu noktalarını ortaya koymaktan, bu notlarda atlanmaması gerektiğini düşündüklerimin altını çizmekten öteye geçmiyor. Ancak, sadece bazı vurgularla yetinmek amacıyla yola çıkan bu yazıdan, ne kadar kısa olursa olsun buradaki notların her başlığı ile ilgili bir işaret beklememek gerektiği kanısındayım. Sadece bazı başlıklarla ilgili birkaç önemli vurguyla yetinmek yeterli olacaktır ve yapılan da bu kadardır.

Rosa'nın buradaki değinmeleriyle ilgili olarak "önce bir öpücük, sonra şimşekler" ya da "biraz sırt sıvazlama, çokça küfürler" türünden değerlendirmeler yapıldığı çok olmuştur. Oysa, bu yazılanları böyle bir yorumla değerlendirmek, ne kadar akla yakın gerekçeler ileri sürülürse sürülsün, ne gerçekçilik ne de hakkaniyet duygusu açısından geçerli görülebilir. Örneğin, şu paragraf:

> "Kararlı devrimci duruşlarıyla, örnek alınması gereken eylem güçleriyle, uluslararası sosyalizmin çıkarlarına sarsılmaz sa-

> dakatleriyle bu aşırı zor koşullar altında yapabileceklerinin en iyisini yaptılar. Sorun, zorunluluğu erdem saydıkları ve bu hayati koşulların dayattığı kimi taktikleri sistemli hale getirerek uluslararası proletaryaya sosyalist taktiklerin bir modeli olarak sundukları anda çıkıyor. Işığı yanlış yere tuttuklarında, uluslararası sosyalizme yaptıkları gerçek ve tartışma götürmez hizmetleri zorunlulukların dayattığı yanlış adımların gölgesinde bırakmış oluyorlar. Çünkü son kertede uluslararası sosyalist hareketin iflasının yarattığı baskı altında, Rusya'da zorunluluklar yüzünden yapılan hataları yeni bir şeymiş gibi teorik ambarlarına koymak istiyorlar."

Burada en başta vurgulanan üstünlükler şunlar: (a) Kararlı devrimci duruş; (b) örnek alınması gereken bir eylem gücü; (c) uluslararası sosyalizmin çıkarlarına sarsılmaz bir sadakat. Herhangi bir devrimci çizgi için dile getirilebilecek bundan daha büyük bir övgü olabilir mi? Olabilirse bile, öylesi Rosa'mn kaleminden ya da dilinden dökülebilir mi? Ondan sonrası önemli değildir. Birazı Rosa'nın eleştiride kantarın topunu kaçırıp dayanaklarını yitirmesidir; birazı da zafere ulaşmış devrimcilerin sergilemeleri kaçınılmaz yasalaştırma ya da yasalar çıkarma eğilimiyle ve o eğilime yönelik tümüyle yersiz bulunamayacak bir itirazla ilgilidir.

Rosa devam ediyor:

> "Bolşevikler tarihin izin verdiği sınırlar içinde gerçek bir devrimci partinin yapabileceği her şeyi yapabilecek güçte olduklarını gösterdiler. Onlardan mucize beklemiyoruz. Yalıtılmış, savaşın tükettiği, emperyalizmin boğmaya çalıştığı ve uluslararası proletaryanın ihanetine uğramış bir ülkede ideal bir model, kusursuz bir proleter devrimi bir mucize olurdu."

Tarihsel materyalizmin bilimselliğine vurgu yapan ve sosyalist politikanın o bilimselliğe dayanması gerektiğini söyleyen birisi için bundan daha büyük Bolşevizm övgüsü olabilir mi? Sonraki cümlede

değinilen ideal durum ise zaten öyle bir bilimsellik savunucusu için anlamlı değildir: İdeal bir model, kusursuz bir proleter devrimi, sadece "savaşın tükettiği, emperyalizmin boğmaya çalıştığı ve uluslararası proletaryanın ihanetine uğramış bir ülkede" değil, bu olumsuz koşulların söz konusu edilemeyeceği bir ülke için de "mucize olurdu".

Hemen izleyen paragrafta da övgü sürmektedir:

> "Yapılması gereken, Bolşeviklerin politikalarında asli olanı olmayandan, o politikaların çekirdeğinde yer alanı oradan tesadüfen yapılmış çıkarımlardan ayırt etmektir. Bugün dünyanın dört bir tarafında keskin mücadelelerle karşılaştığımızda sosyalizmin en büyük sorununun günümüzün de en yakıcı sorunu olduğunu görüyoruz. Bu, ikincil önemdeki şu ya da bu taktik sorunu değildir, proletaryanın eylem kapasitesi, mücadele gücü, sosyalist iktidar isteğidir."

Ayrıca, övgü ya da değil, orası bir yana, bu paragrafta yazılanların devrimci eylemi değerlendirmek bakımından vazgeçilmez ölçütleri sıraladığını kim görmezden gelebilir?

Luxemburg'un notları şu cümlelerle sona ermektedir:

> "Rusya'da, sorun sadece ortaya konulabilirdi; ama orada çözülemezdi. Bu bağlamda her yerde gelecek 'Bolşevizmindir'."

Lenin dahil hiçbir Bolşevik önderin sorunu Rusya'da çözüp bitirmeyi dile getirmek bir yana akıllarından bile geçirmediklerini biliyoruz. Dolayısıyla, Rosa'nın bu son cümleleri de onlara bir aykırılık taşımıyor. En son cümlesindeki "bu" vurgusunun geleceğin Bolşevizmde olduğuna ilişkin yargısının yumuşatılması ya da sınırlandırılması anlamını taşıdığına ilişkin zorlama yorumlar da yapılmıştır. Ama, işte, bunların çoğu zorlamadır; yapanların niyetlerinden bağımsız olarak bir yapaylık taşımakta, gerçekliğin uzağında kalmaktadır.

Rosa'nın burada yazdıkları, en başından son cümlesine kadar, onun

Ekim Devrimi'ni büyük bir coşku ve umutla karşıladığını gösteriyor.

* * *

Rosa'yı, genellemeyi sınırlandırarak konuşursak, onun Ekim Devrimi'ne ilişkin bu notlarını böyle de okumak mümkündür, sanıyorum. Hem mümkündür hem de bugüne kadar çoğu kez yapıldığının tersine, ya da ondan farklı olarak, onun Ekim Devrimi'nin, Lenin'in ve öteki Bolşeviklerin iflah olmaz ve saldırgan bir muhalifi değil, onların soyundan gelmekle birlikte kafası onlardan biraz farklı çalışan bir devrimci olarak okunması çok daha verimli olabilir.

* * *

En başta söylediğimize dönersek, Rosa, bu notları bir kez daha ele alma, onları üzerinde yeniden çalışarak "ilk notlar"dan "kalıcı değerlendirmeler"e dönüştürme fırsatını bulamadı. Bulabilseydi, herhalde, çok daha kapsamlı bir çözümleme ve yeterince kesinleştirilmiş yargılar ortaya çıkardı.

Üstelik, o fırsatı bulabilmesi, başka bir anlatımla, hayatta ve toplumsal mücadelenin içinde kalabilmesi çok daha önemli bir sonuca da yol açardı, diyebiliriz. Bunun yerine, yol açması mümkün ve muhtemel olurdu, demek daha doğru aslında. O sonuç şudur: Bolşeviklerin dört gözle bekledikleri Alman proletaryasının iktidar yürüyüşü, önderlerini de unutulmaz yıkıcılıkta bir saldırı sonunda yitirmemiş olacağından, Rosa'nın sözleriyle "tarihsel görevini yerine getirmeye hazır" duruma gelerek başarıya ulaşabilirdi. Tarihi, kahramanlar yaptığından değil elbette. Önderlerini vahşice, aynı zamanda, bu vahşetin gösterdiği kendi zayıflığıyla yitirmiş olan proletarya o ağır darbeye uğramamış olurdu, bir. Totolojik görünse de ekleyelim, böyle bir darbeden sakınabilmesi, onun gücünü dosta düşmana göstermiş olurdu, iki. Seçkin nitelikleri herkesçe kabul edilen bu önderlerin varlığı, mücadelesine

onlar olmadığı için yoksun kaldığı büyük bir güç katardı, üç.

Bir de, yüksek bir olasılıkla, o günlerden bugüne geçen 90 yılı insanlık daha başka türlü yaşayabilirdi.

Dolayısıyla, bugün de epey farklı bir dünyada yaşıyor ve mücadele ediyor olurduk, kuşkusuz.

Mesut Odman
Ocak 2009

Ekim Devrimi'nin temel önemi

Ekim Devrimi Dünya Savaşı'nın en büyük olayıdır. Devrimin patlaması; emsalsiz radikalizmi, etkileri silinmeyen sonuçları, resmi Sosyal Demokrasinin savaşın başında Alman emperyalizminin işgal harekatına ideolojik bir kılıf yaratmak için büyük bir gayretkeşlikle sıraladığı yutturmacaları mahkum etmiştir. Bunlar Rus Çarlığını yıkacağı ve ezilmiş halkları özgürleştireceği iddia edilen Alman süngülerinin kutsal misyonuna ilişkin yutturmacalardı.

Ekim Devrimi'nin her şeyi silip süpüren yayılma gücü, tüm sınıf ilişkilerini dönüştüren derin sonuçları, bütün sosyal ve ekonomik sorunları olgunlaştırdı ve kendi iç mantığından kaynaklanan kaçınılmazlıkla burjuva cumhuriyetinin ilk aşamasından sürekli daha ileri aşamalara doğru ilerledi; öyle ki, en sonunda Çarlığın düşüşünü basit bir olay statüsüne indirdi. Tüm bunlar Rusya'nın özgürleşmesinin, savaşın ve Çarlığın askeri yenilgisinin bir sonucu olarak değerlendirilemeyeceğini, Kautsky editörlüğündeki *Neue Zeit*'in bir başyazısında taahhüt ettiği gibi "Alman bileklerinin tuttuğu Alman süngülerinin" bir yararının olmadığını gün gibi ortaya çıkardı. Tersine, tüm bunlar, Rusya'nın özgürleşmesinin kendi topraklarında derinlere inen kökleri bulunduğunu ve tamamen içeride olgunlaştığını gösteriyordu. Alman emperyalizminin Alman Sosyal Demokrasisi'nin ideolojik olarak kutsadığı askeri maceraları, Rusya'ya devrim getirmedi; tersine, devrimi

ilk başta kesintiye uğrattı; 1911-13 yıllarındaki ilk fırtınalı yükselişinden sonra bir süre ertelenmesine neden oldu; gerçekleştikten sonra ise devrim için en zor ve anormal koşulları yarattı.

Üstelik, bu konu üzerine düşünen her gözlemci için, yukarıda söz edilen gelişmeler Kautsky'nin Hükümet Sosyal-Demokratları[2] ile üzerinde uzlaştığı doktriner teorinin de kesin bir biçimde yalanlanması anlamına gelmiştir. Bu teoriye göre ekonomik açıdan geri ve ağırlıklı olarak tarıma dayalı bir ülke olan Rusya'nın koşulları toplumsal devrim ve proletarya diktatörlüğü için yeterince olgunlaşmamıştı.

Rusya'ya sadece bir burjuva devrimini layık gören bu teori aynı zamanda Axelrod ve Dan'ın tecrübeli liderliği altındaki, Menşevikler olarak bilinen, Rus işçi hareketinin oportünist kanadının da teorisidir. Ve bu anlayışı Rusya'da sosyalistlerin burjuva liberalizmi ile koalisyonuna dair taktik açılımlar izlemiştir. Rus Devrimi'ne ilişkin bu temel yaklaşımla birlikte gündeme gelen ayrıntılı taktik analizler sonucunda, hem Rus hem de Alman oportünistleri kendilerini Hükümet Alman Sosyalistleri ile bir anlaşma içinde buldular. Her üçünün ortak kanaatine göre Rus devrimi, Alman emperyalizmi savaşı yürütürken, Alman Sosyal Demokrasisi'nin mitolojisine uygun bir biçimde soylu amacını gerçekleştirebilsin diye mola vermeli, yani Çarlığın devrilmesinden sonra durmalıydı. Bu yaklaşıma göre, eğer devrim bu noktadan ileri giderse ve proletarya diktatörlüğü kurma amacını gerçekleştirirse bu sadece Rus işçi hareketinin radikal kanadının, Bolşeviklerin, bir hatası olur. Devrimin ilerleyen evrelerinde karşılaşılan tüm zorluklar, yaşanan tüm aksaklıklar bu geri dönülmez hatanın sonuçları olarak resmedilecektir.

---

[2] Birinci Dünya Savaşı'nda Alman sosyal demokrasisinin tutumu, uluslararası işçi hareketinde o ana kadar bir kınılmaya yol açmamış görüş ayrılıklarını derinleştirdi. Hareketin o ana kadarki en önemli unsuru kabul edilen Alman Sosyal Demokrat Partisi'nde farklı düşünenler olsa da, ana eğilim, Alman burjuvazisinin savaş politikalarına "işçi sınıfı adına" destek vermekti. Avrupa'nın diğer önemli partileri de benzer bir tutum alınca, işçi hareketi savaşan burjuvazilerinden yana saf tutan partiler tarafından bölünmüş oldu. Almanya'da bu politikaya muhalefet edenlerin başında Rosa Luxemburg ve Karl Liebknecht geliyordu. - yayınevinin notu

Teorik olarak, (Stampfer'in *Vorwarts*'ı ve aynı şekilde Kautsky tarafından "Marksist düşüncenin" meyvesi olarak sunulan) bu doktrin, sosyalist devrimin ulusal bir devrim olduğu ve, deyim yerindeyse, her modern ülkenin iç işi olduğu şeklindeki özgün "Marksist" keşiften yola çıkıyor. Tabii ki, Kautsky gibi biri, soyut formülasyonun sisleri arasında, sermayenin tüm modern ülkeleri tek bir organizma haline getiren dünya çapındaki bağlantılarının izini sürmeyi çok iyi bilir. Ancak Rus Devrimi'nin sorunları -uluslararası gelişmelerin ve tarım sorununun ürünü olduğu için- muhtemelen burjuva toplumunun sınırları içinde çözülemez.

Pratik olarak, aynı doktrin, Rus Devrimi'nin seyrinde uluslararası proletaryanın, özellikle Alman proletaryasının üzerine düşen sorumluluklardan, devrimin uluslararası bağlantılarından kurtulmaya yönelik bir çabadır. Savaş sırasındaki gelişmeler ve Rus Devrimi herkese göstermiştir ki, söz konusu olan Rusya'nın devrime hazırlıksız olması değil, Alman proletaryasının tarihsel görevini yerine getirmeye hazır olmamasıdır. Ve bu noktanın tüm boyutlarıyla anlaşılması Rus Devrimi üzerine yapılan eleştirel bir incelemenin temel amacıdır.

Rusya'da devrimin kaderi uluslararası gelişmelerle yakından ilgiliydi. Bolşeviklerin politikalarını tamamen dünya proletaryasının devrimine dayanarak oluşturmaları, siyasi uzak görüşlülüğün, ilkelerde ısrarın ve cesur politikanın bir kanıtıdır. Devrimde, kapitalizmin son yıllarda kat ettiği muazzam gelişme de gözlemlenebilir. 1905-07 devrimi Avrupa'da sadece cansız bir yankı yapmıştı. Bu nedenle sadece bir açılış olarak kaldı. Devamı ve iktidarın alınmasıyla sonuçlanması Avrupa'nın daha da gelişmesiyle yakından ilgiliydi.

Şurası açık ki, eleştirmekten kaçınan savunmacı yaklaşımlar değil; sadece derinlemesine yapılmış ve üzerinde düşünülmüş eleştiriler, deneyimlerin ve derslerin bize sağladığı hazineyi su yüzüne çıkarabilir. Dünya tarihinin ilk proletarya diktatörlüğü üzerine düşünürken, (düşünülebilecek en ağır koşullarda, emperyalist kırımın dünya çapında yarattığı yangının ve kaosun ortasında, Avrupa'nın en gerici askeri

gücünün cenderesine sıkışmış halde ve dünya işçi sınıfının en açık yenilgisini yaşadığı bir sırada) böylesine anormal koşullarda yaşanan bir proletarya diktatörlüğü deneyiminde yapılanların ve yapılmayanların hepsinin, mükemmelliğin doruğuna ulaştığını sanmak safdillik olur. Aksine sosyalist siyasetin temel kavramları ve bu kavramların tarihsel önkoşullarına yakından bakınca şunu anlamak zorunda kalırız: Böylesine ölümcül koşullar altında dünyanın en büyük idealizmi ve fırtınalara en fazla maruz kalmış devrimci enerjisi bile demokrasiyi ve sosyalizmi gerçekleştirmeye yeterli olamayacak, bu hedeflere yönelmeye çalışan çarpık girişimlerden ibaret kalacaktır.

Bu olgunun bütün boyutları ve sonuçlarıyla anlaşılmasını sağlamak, her ülkenin sosyalistlerinin temel görevidir. Çünkü ancak böylesine vurucu bir bilgi, uluslararası proletaryanın Rus Devrimi'nin kaderinde sahip olduğu son derece büyük sorumluluğu kavramamızı sağlayabilir. Öte yandan, ancak bu zeminde proletaryanın kararlı uluslararası hareketinin önemi anlaşılabilir. Böyle bir ortak hareket olmaksızın bir ülke proletaryasının en yüksek enerjisi, en büyük fedakarlıkları bile çelişkiler ve hatalar girdabına kaçınılmaz biçimde saplanıp kalacaktır.

Kuşkusuz Rus Devrimi'nin önderliğini yapan iki beyin, Lenin ve Troçki her türlü tuzakla bezenmiş bu belalı yolda, büyük iç tereddütlere ve içeride yükselen şiddetli muhalefete rağmen birçok kritik adım attılar. Ağır baskı koşullarında ve anafor gibi gürleyen olayların ortasında yaptıklarının ve yapmadıklarının Enternasyonal tarafından eleştirisiz bir hayranlıkla karşılanmasını ve hevesle taklit edilerek sosyalist politikanın parlayan örnekleri olarak değerlendirilmesini beklemek kuşkusuz akıllarının ucundan bile geçmedi.

Rus Devrimi'nin eleştirel bir gözle analiz edilmesinden, sırf devrime duyulan saygıyı ve devrimin çekici gücünü zayıflatabilir diye korkmak büyük hata olur. Sadece böyle bir eleştirel analiz Alman kitlelerinin önüne geçilemeyen ataletini kırabilir. Hiçbir şey eleştiriden korkmak kadar yanlış olamaz. Alman emekçi sınıflarının devrimci enerjisi, Alman Sosyal Demokrasisi'nin hazin anılardaki vesayetçi

yöntemleriyle tekrar açığa çıkarılamaz. Bu devrimci enerji, söz konusu olan "yüksek komitelerimiz" ya da "Rus Devrimi örneği" de olsa, hiçbir lekesiz otorite tarafından geri getirilemez. Alman proletaryası saflarında tarihsel eyleme dönük hakiki bir güç, devrimci haykırışlarla değil; sadece yerine getirilecek görevlerin öneminin ve karmaşıklığının kavranmasıyla, sadece kitlelerin Sosyal Demokrasi tarafından on yıllar boyunca farklı gerekçelerle öldürülen kritik karar verme kabiliyetlerinin canlandırılmasıyla, siyasi olgunlukla ve zihnin özgürlüğüyle yaratılabilir. Rus Devrimi'ni tüm önemli tarihsel bağlantıları ile eleştirel biçimde analiz edilmesi, Alman proletaryası ve uluslararası işçi sınıfı için bugünden sonra kendilerini bekleyen görevler konusunda en iyi eğitim olacaktır.

Rus Devrimi'nin ilk aşaması, Mart'taki patlak verişinden Ekim Devrimi'ne kadar olan dönem, genel hatlarıyla Büyük İngiliz Devrimi ve Büyük Fransız Devrimi'nin akışına tamamen uymaktadır. Burjuva toplumunun rahminde doğan devrimci güçlerin bu toplumla hesabını gördüğü ilk evrenin tipik bir örneğidir.

Gelişimi doğal biçimde yükselen bir çizgi biçimindedir: ılımlı bir başlangıçtan sonra hedeflerin gittikçe daha da radikalleşmesi ve buna paralel olarak sınıflar ve partiler arası bir koalisyondan devrimci partinin iktidarına doğru bir gidiş.

1917 Mart devrimi[3] patlak verdiğinde devrimin başında "Kadetler" bulunuyordu, yani liberal burjuvalar. Devrimci akışın ilk genel yükselişi herkesi ve her şeyi önüne katıp süpürdü. Dört sınıfa tanınan oy hakkı gericiliğinin ultra gerici ürünü ve darbenin sonucu olan Dördüncü Duma, birden bire devrimci bir organa dönüştü. Bütün burjuva partileri, hatta milliyetçi sağcılar bile, bir anda mutlakiyete karşı bir birlik oluşturdular. Mutlakiyet zaten ölmüş ama düşmek için birilerinin dokunup devirmesini bekleyen bir yapı gibi daha ilk saldırıda neredeyse

[3] Rusya'da o dönem kullanılan takvim uyarınca Şubat Devrimi... Benzer bir farklılık nedeniyle aslında Kasım ayında gerçekleşmiş olsa da, Rus Sosyalist Devrimi de "Ekim Devrimi" olarak adlandırılır. - yayınevinin notu

hiç direnmeden çöktü. Liberal burjuvazinin en azından tahtı ve hanedanlığı kurtarmak için yaptığı küçük girişim de birkaç saat içerisinde boşa çıktı. Olayların sıçramalı ilerleyişi daha önce, Fransa'da, kat edilmesi on yıllar süren mesafelerin birkaç gün ve saatte aşılmasını sağladı. Bununla birlikte, Rusya'nın Avrupa'nın bir yüzyıllık gelişimini gerçekleştirdiği görüldü ve her şeyin ötesinde, 1917 devriminin Alman "özgürleştiricilerin" bir armağanı değil, 1905-07 devriminin[4] bir devamı olduğu açığa çıktı. Mart 1917 hareketi, on yıl önce yarım kalan işini bıraktığı yerden sürdürdü. Demokratik cumhuriyet, devrimci atılımın içeride olgunlaşmış, tamamlanmış bir ürünüydü.

Ancak o anda ikinci ve çok daha zorlu görev başladı. İlk andan itibaren, devrimin motor gücü kentli proletarya yığınlarıydı. Ancak proletaryanın talebi siyasal demokrasinin gerçekleştirilmesinden ibaret değildi, uluslararası politikanın en yakıcı sorununun çözülmesini istiyorlardı: acil barış. Devrim, aynı zamanda, acil barış isteğini haykıran asker kitlelerini ve 1905'ten beri devrimci hamlenin eksenini oluşturan tarım sorununu gündeme getiren köylü kitlesini de kucaklamıştı. Acil barış ve toprak talebini devrimci cephede kaçınılmaz bir iç bölünme izledi. Acil barış talebi Milyukov'un sözcülüğünü yaptığı liberal burjuvazinin emperyalist eğilimlerinin kesinlikle karşıtıydı. Öte yandan, tarım sorunu burjuvazinin bir diğer kesiminin, toprak sahiplerinin korkulu rüyasıydı. Dahası toprak talebi kutsal özel mülkiyet ilkesine bir saldırı olarak görülüyordu. Bu da tüm mülk sahibi sınıfların en duyarlı noktasıydı.

Nitekim devrimin ilk başarılarının hemen ardından bu iki can alıcı sorun etrafında bir iç bölünme yaşanmaya başladı. Liberal burjuvazi sorunları sürüncemede bırakma ve paçayı sıyırma taktiğini devreye

[4] Rusya'da çarlık rejiminin Japonya karşısında aklığı ağır yenilgi ile bir dizi siyasi ve ekonomik gelişmenin sonucu olarak içine girdiği bunalımın yoksul halkta yarattığı öfke 1905 yılında "ilk Rus devrimi"ni ortaya çıkarmıştı. Devrimci dalga iki yıl sonra geri çekilse ve çarlık rejimi kendini restore etmeyi başarsa da, yaşananlar işçi hareketi açısından muazzam bir deney anlamına geldi. Rus işçisi ve köylüsünün cesareti arttı, devrimci örgütler başka türlü elde edemeyecekleri yetiler kazandılar.

soktu. Emekçi kitleler, ordu, köylülük bu sorunları daha da güçlü bir biçimde öne çıkardılar. Barış ve toprak sorunuyla siyasal demokrasinin kaderinin birbirine bağlı olduğu kuşku götürmezdi. İlk devrimci dalgayla ileriye taşınan burjuva sınıfı kendisinin bir cumhuriyet rejimine kadar sürüklenmesine izin vermişti. Ama ondan sonra daha geri bir destek noktası aramaya ve bir karşı devrim örgütlemeye başladılar. Kaledin Kazakları'nın Petersburg'a karşı giriştikleri saldırı harekatı bu eğilimin açık bir örneğidir. Saldırı başarılı olsaydı, sadece barış ve toprak sorunu ortadan kaldırılmış olmayacak, cumhuriyetin de defteri dürülecekti. Askeri diktatörlük, proletaryaya karşı bir terör dalgası, sonra da monarşiye dönüş kaçınılmaz sonuçlar olacaktı.

Rus Kautskycilerine, yani Menşeviklere rehberlik eden taktiklerin ne kadar ütopyacı ve kökten gerici bir karaktere sahip olduğu, bu noktada daha iyi anlaşılmaktadır. Rus Devrimi'nin burjuva karakteri mitine -Rusya'nın toplumsal bir devrim için hazır olmadığını düşünüyorlardı!- bağımlılıkları arttıkça, burjuva liberalleriyle koalisyona da daha umutsuzca sarıldılar. Ancak bu saplantı devrimin doğal gelişiminde birbirinden kopan ve birbirleriyle şiddetle çelişen unsurların birleştirilmesi anlamına geliyordu. Axelrodlar ve Danlar ne pahasına olursa olsun devrime ve onun ilk aşaması olan demokrasiye yönelik en büyük tehdit haline gelen sınıflarla ve partilerle işbirliği yapmak istiyorlardı.

Ayrıca bu hamarat adamın (Kautsky'nin) I. Dünya Savaşı'nın dört yılı boyunca yılmadan yürüttüğü sakin ve düzenli bir yazılı üretimle sosyalizmin dokusunda nasıl bir bir delikler açtığını gözlemlemek de şaşırtıcıdır. Kautsky bu süreçte sosyalist kuramı kalbura çevirmiş, sağlam hiçbir noktasını bırakmamıştır. İzleyicilerinin, resmi teorisyenlerinin bu hamaratlığını eleştirisiz bir kayıtsızlıkla karşılamaları ve her yeni keşfini göz kırparak yutmaları, sadece Scheidemann ve Ort. taraftarlarının sosyalizmi kalbura çeviren sorumsuzluklarıyla benzeştirilebilir. Aslında bu iki çaba birbirini tamamlıyor. Savaşın patlak vermesinden itibaren Marksizm anıtının resmi muhafızı Kautsky,

Scheidemannların pratikte yaptıklarını teoride tekrarlamak dışında bir şey yapmamıştır:

Bir barış aracı olarak Enternasyonal;
silahsızlanma ve Milletler Cemiyeti ve milliyetçilik;
sosyalizm değil, demokrasi.[5]

Bu durumda Bolşeviklerin eğilimi, demokrasiyi kurtaracak ve devrimi ileriye taşıyacak yegâne taktiği, en başından itibaren demir gibi bir kararlılıkla ilan etme tarihsel sorumluluğunu taşımak olmuştur. Bütün iktidar tek başına işçi ve köylü kitlelerine, sovyetlere. Bu aslında devrimi içine girmiş olduğu zorluktan çıkarmanın tek yoluydu; bu Gordiyonun düğümünü kesen, devrimi dar bir çıkmaz sokaktan kurtaran ve sonunda özgür ve açık tarlalara ulaşan engelsiz bir yola sokan kılıç darbesiydi.

Böylece, Lenin'in partisi bu dönemde devrimin gerçek çıkarlarını kavrayabilmiş, devrimi ileri taşıyan ve böylece gerçekten sosyalist bir politika izleyen tek parti oldu.

Bu, devrimin başında baskı yapılan, karalanan, her taraftan gelen saldırılarla kıskaca alınmış küçük grubun, Bolşeviklerin, nasıl en kısa sürede devrimin başına geçtiğini ve kentli proletaryadan, ordudan, köylülükten ve demokrasinin devrimci kesimleri olan Sosyalist Devrimcilerden oluşan kitleleri nasıl kendi bayrağı altına topladığını açıklıyor.

Rus Devrimi'nin içinde bulduğu gerçek durum birkaç ay içinde bir ikilik sorununda somutlaştı: ya karşı devrimin zaferi ya da proletarya diktatörlüğü- Kaledin ya da Lenin. Nesnel koşullar böyleydi. Her devrimde ilk sarhoşluk geçtikten sonra kendisini hemen ortaya koyan ve

[5] Burada Rosa Luxemburg'un Enternasyonal'deki hakim "sınıf uzlaşmacılığı"na atıfta bulunduğunu hatırlamak gerekir. "Bir barış aracı olarak Enternasyonal", emperyalist savaş barbarlığına karşı en ileri slogan olarak "savaşın sonlandırılması"nı gündeme getiren ama bu sloganın arkasında savaş bütçelerine destek vererek savaşın sürmesine yardımcı olan zihniyeti itham etmek için kullanılmaktadır. - yayınevinin notu

Rusya'da ise burjuva devrimi çerçevesinde çözümü olmayan somut ve yakıcı barış ve toprak sorunu nedeniyle kendisini hissettiren nesnel koşullar bu ikiliği dayatıyordu.

Rus Devrimi bütün büyük devrimlerin temel dersini, var olma yasasını hatırlattı: ya devrim hızlı, fırtınalı, kararlı bir tempoyla, demir bir elle tüm bariyerleri yıkarak ve kendi hedeflerini daha da devrimcileştirerek ilerleyecek ya da kısa süre içinde zayıf kalkış noktasının daha da gerisine savrulacak ve karşı-devrim tarafından bastırılacak. Durmak, bir noktada kalmak, ulaştığı ilk hedefle tatmin olmak devrim için mümkün değildir. Devrimci taktiklere, kurbağalar ile fareler arasındaki parlamento kavgalarından çıkarılmış bir mantıkla yaklaşanlar, devrimin psikolojisinden ve varlık yasalarından habersiz olduklarını ve bütün tarihsel deneyimlerin kendileri için yedi mühürle mühürlenmiş bir kitap olduğunu göstermiş olurlar.

1642'de patlak veren İngiliz Devrimi'ni ele alalım. I. Charles ile kararlı bir mücadeleden ve onu yenmekten kaçan Presbiteryenlerin ilk kararsızlıkları, onları parlamentodan çıkaran ve iktidarı eline alan Bağımsızlar (Independents) tarafından yerlerinden edilmelerini kaçınılmaz kılmıştır. Aynı şekilde, Bağımsızların ordusunda düşük rütbeli bir asker kitlesi olan Lilburne "Eşitlikçileri" Bağımsızların tüm mücadelesinin sürükleyici gücü oldu. Sonunda, yine aynı şekilde, asker kitlelerinin proleter unsurları, toplumsal devrim hedefinde en ileri giden kesimler Kazıcılar (Diggers) hareketi içinde toplandılar, Eşitlikçilerin demokratik partisinin mayasını oluşturdular..

Devrimci proleter unsurların asker kitleleri üzerindeki etkisi olmadan ve bu demokratik askerlerin Bağımsızlar partisinin burjuva üst kesimleri üzerindeki basıncı ortaya çıkmadan ne Presbiteryenlerin parlamentodan "temizlenmesi", ne Şövalyeler ve İskoçlar arasındaki savaşın zaferle son bulması, ne I. Charles'ın yargılanması ve idam edilmesi, ne de Lordlar Kamarası'nın lağvedilmesi ve cumhuriyetin ilan edilmesi mümkün olabilirdi.

Peki, Büyük Fransız Devrimi'nde ne oldu? Burada, dört yıllık bir

mücadelenin ardından, Jakobenlerin iktidara el koymasının; devrimin kazanımlarının korunması, cumhuriyetin kurulması, feodalizmin ezilmesi, iç ve dış düşmanlara karşı devrimci bir savunmanın örgütlenmesi, karşı-devrimin komplolarının boşa çıkarılması ve devrim dalgasının Fransa'dan Bütün Avrupa'ya yayılması için tek yol olduğu ortaya çıktı.

Rus Devrimi'nin ilk aşamadaki "burjuva karakterin" korunmasını isteyen Kautsky ve onun Rus dindaşları, Fransız Devrimi'nin Jironden iktidarındaki "iyi" devrimini, Jakoben ayaklanmasından sonra gelen "kötü" devrimden ayıran önceki yüzyıl Alman ve İngiliz liberallerinin birer kopyasıdırlar. Liberallerin bu sığ tarih kavrayışı, "ılımlı olmayan" Jakobenlerin ayaklanması gerçekleşmeden, Jironden döneminin ilk, çekingen, isteksiz elde edilmiş başarılarının bile eninde sonunda devrimin kalıntıları altına gömüleceğini kesinlikle anlamaya çalışmıyor. Bu kavrayış, Jakobenlerin alternatifinin -ki devrimin demirden akışı bu soruyu 1793'te gündeme getirdi- "ılımlı" bir demokrasi değil, Bourbon restorasyonu olduğunu anlamıyor. "Altın ortalama" hiçbir devrimde söz konusu olamaz. Devrimin doğası hızlı kararları gerektirir: ya lokomotif tarihsel yükselişin en uç noktasına kadar tam gaz yol alacak ya da bütün ağırlığıyla dipteki başlama noktasına doğru çökecek ve lokomotifi tepeye varmadan yokuşun yarısında zayıf güçleriyle tutmaya çalışanları da, ne çare, dipsiz kuyuya doğru kendisiyle birlikte sürükleyecek.

Her devrimde, sadece devrimi ileri götürecek doğru parolayı açıklama ve durumdan gerekli sonuçları çıkarma cesaretini gösteren partinin liderliği ve iktidarı ele geçirmesi, böyle açıklanabilir. Bu durum, başlangıçta kitleler arasında büyük etkinliğe sahipken sürekli sallantılar içinde kalan, iktidarı ve sorumluluğu almamak için iki eli ve iki ayağıyla direnen Rus Menşeviklerinin, Danların ve Çeretellilerin[6], vs.

[6] Rosa Luxemburg'un, Menşevik hareketin en önemli ismi Martov'un adını anmaması bir tesadüf olarak görülmemeli. Martov, Ekim Devrimi'ne diğer yol arkadaşları kadar düşmanca bir tavır almamıştı. - yayınevinin notu.

zavallı hallerini, bu kesimlerin bayağı bir şekilde sahnenin dışına düşmelerini de açıklıyor.

Gerçek devrimci partinin yetkisini ve görevlerini yüklenen ve "Bütün iktidar işçilere ve köylülere" sloganıyla devrimin geleceğini garanti altına alan Lenin'in partisiydi.

Bolşevikler böylece yıllarca Alman Sosyal Demokrasisi'nin üzerine bir karabasan gibi çöken "halkın çoğunluğunu kazanma" sorununu da halletmiş oldular. Alman Sosyal Demokratları parlamenter bozukluğun kalıtımsal bir taşıyıcısı olarak, devrimlere parlamenter anaokulunun mantığını uygulamaya çalıştılar: Bir şeyi parlamentodan geçirmek için öncelikle çoğunluğa sahip olmalısınız. Aynı yaklaşımın devrim için de geçerli olduğunu öne sürdüler: önce "çoğunluk" haline gelelim. Ancak devrimlerin gerçek diyalektiği parlamento köstebeklerinin mantığını ayakları üstüne oturtuyor; önce çoğunluk olarak değil, çoğunluğa götüren devrimci taktikle ilerleme sağlanır. Bu yol böyle açılır.

Sadece nasıl liderlik edeceğini, yani olayları nasıl ileriye taşıyacağını bilen parti fırtınalı zamanlarda destek kazanır. Karar anında Lenin ve yoldaşlarının devrimi ilerletecek tek çözümü (bütün iktidar işçilere ve köylülere) önerirken gösterdikleri kararlılık, baskı gören, karalanan, kanundışı ilan edilen, liderleri Marat gibi bodrumda saklanan bir azınlığı neredeyse bir gecede her şeyin tek hâkimine dönüştürdü.

Dahası Bolşevikler tamamlanmış, uzun erimli bir devrimci programı hayata geçirmeyi iktidarı almalarının temel amacı olarak belirlediler. Bu programla, önlerine bir hedef olarak burjuva demokrasisinin koruyucusu olmayı değil, sosyalizmi gerçekleştirecek bir proletarya diktatörlüğünü kurmayı koyduklarını da ilan ettiler. Böylece ilk defa sosyalizm hedefini pratik siyasetin doğrudan programı ilan ederek silinmez bir tarihi fark yarattılar.

Bir partinin tarihsel bir anda gösterebileceği tüm cesareti, devrimci ileri görüşlülüğü ve tutarlılığı, Lenin, Troçki ve diğer yoldaşlar en iyi şekilde sergilediler. Devrimci onur ve Batı Sosyal Demokrasisi'nde

olmayan kapasite Bolşeviklerde vücut buluyor. Bolşeviklerin Ekim ayaklanması sadece Rus Devrimi'nin hakiki kurtuluşu değil, uluslararası sosyalizmin onurunun da kurtuluşudur.

Bolşeviklerin toprak politikası[7]

Bolşevikler İngiliz Eşitlikçileri ve Fransız Jakobenlerin tarihsel mirasçılarıdır. Fakat Bolşeviklerin iktidarı aldıktan sonra karşı karşıya kaldıkları somut görevler tarihsel öncüllerinin üstlendikleri görevlerden tartışmasız daha zordu. (Tarım sorununun önemi. 1905'te bile. Sonra, Üçüncü Duma, sağ kanat köylüler! Köylü sorunu ve savunma, ordu.)

Tabii ki, sorunu doğrudan, köylülerin topraklara el koyması ve paylaşması yoluyla çözmek iki farklı işi bir arada başarmanın en kısa, basit ve kesin formülüydü: büyük toprak sahipliğini ortadan kaldırmak ve köylüleri bir an önce devrimci hükümete bağlamak. Bu formül, proleter sosyalist iktidarı güçlendirecek siyasal bir önlem olarak düşünüldüğünde mükemmel bir taktik adımdı. Fakat, ne yazık, madalyonun iki yüzü vardı ve öteki yüzünde köylülerin toprağa doğrudan el koyması sosyalist ekonominin gerekleri ile hiç uyuşmuyordu.

Tarım sorunu söz konusu olduğunda ekonomik ilişkilerin sosyalist dönüşümü için iki adımı atmak gereklidir. Birincisi, teknik olarak en gelişmiş, en yoğun tarımsal üretime olanak tanıyan büyük toprak mülkiyetinin kamulaştırılması, toprakta sosyalist üretim biçiminin kalkış noktası olabilir. Kuşkusuz, küçük köylülerin ellerindeki toprak parçasını hemen almak gerekmez. Küçük köylüyü, öncelikle kooperatif birliklerine ve daha sonra ekonominin tamamındaki toplumsal-

[7] Diğer bölümlerde olduğu gibi burada da Rosa Luxemburg'un notlarının son haline gelmediği hesaba katılmalıdır. Zaman zaman ham, işlenmemiş bir biçimde kalan kimi pasajlara rağmen yazarın düşüncelerinin son derece berrak olduğu da görülmektedir. - yayınevinin notu

laşmaya katılmasının faydalarını göstererek gönüllü olarak kazanabiliriz. Yine de, topraktaki her sosyalist ekonomik reform işe kesinlikle orta ve büyük toprak mülkiyetiyle başlamalıdır. Önce mülkiyet hakkı kamuya ya da sosyalist bir yönetimde aynı anlama gelmek üzere devlete devredilmelidir; çünkü bu, tarımsal üretimin büyük ölçekli ve entegre bir sosyalist üretimin gereksinimlerine uygun biçimde örgütlenmesinin tek yoludur.

İkinci olarak, kır ekonomisi ve sanayi arasında burjuva toplumunun bir karakteristiği olan ayrım, tarım ve sanayi üretiminin tek bir merkezden planlanabilmesini mümkün kılabilmek için ortadan kaldırılmalıdır. Bu sosyalist dönüşümün önkoşullarından biridir.

Ekonomik düzenlemelerin her birinin kendine özgü biçimleri ne olursa olsun -bazılarının önerdiği gibi kentli komünler yoluyla ya da devlet merkezinin yönetiminde olsun- her durumda, öncelikle merkezden sunulan bir reform planıyla hareket edilmeli ve ilk adım olarak toprağın kamulaştırılmasına gidilmelidir. Sosyalist bir ekonomik reformun, orta ve büyük toprak mülkiyetinin kamulaştırılması ve sanayi ile tarımın birliği gibi olmazsa olmaz iki temel gerekliliği vardır.

Rusya'da Sovyet hükümeti bu büyük reformları gerçekleştiremedi ama onları kim kınayabilir ki! Lenin ve yoldaşları iktidarlarının kısa bir döneminde, iç ve dış çalkantıların ortasında, sayısız düşman ve muhalif tarafından çevriliyken onlardan devrimin en zorlu görevlerinden birini-güvenle söyleyelim sosyalist dönüşümün *en* zor görevini- başarmalarını beklemek kötü bir şaka olurdu. Batı'da bile iktidara geldiğimizde, en uygun koşullar bulunsa da, bu devasa işin birbirinden karmaşık binlerce güçlüğüyle uğraşmaya daha sıra gelmeden bu çetin cevizle çok dişimizi kırardık.

İktidara gelen sosyalist hükümet her durumda bir şeyi yapmalıdır. Daha sonra gerçekleşecek sosyalist tarım reformunun temel önkoşullarını sağlamaya dönük önlemleri almalı, en azından bu önlemleri almayı engelleyecek her şeyden kaçınmalıdır.

Bolşeviklerin köylülerin topraklara hemen el koymaları ve toprak-

ları paylaşmalarına yönelik sloganı ise sosyalist tarım reformunun aleyhine işliyor. Sadece sosyalist bir girişim olmadığı için değil, sosyalist önlemlerin önünü kestiği, tarımın sosyalist dönüşümünün önüne aşılamaz güçlükler çıkardığı için.

Lenin ve arkadaşlarının kısa ve kesin sloganına göre -"Topraklara el koyunuz!"- toprakların ele geçirilmesi, büyük toprak sahipliğinin birden bire ve kaotik bir biçimde küçük köylülerin toprak sahipliğine dönüşmesine neden olacaktı. Bu durumda ortaya çıkan toplumsal mülkiyet değil özel mülkiyetin başka bir biçimi, yani büyük mülklerin orta ve büyük mülkler halinde bölünmesi veya görece gelişmiş büyük ölçekli üretimin firavunlar zamanından kalma teknik araçlar kullanılan ilkel küçük işletmelere bölünmesidir.

Hepsi bu değil! Bu önlemler ve önlemlerinkaotik ve tamamen keyfi biçimde uygulanmasıyla toprak mülkiyetindeki farklılaşma ortadan kaldırılmadığı gibi tersine daha da keskinleşti. Bolşevikler, soyluların mülklerine el konulmasını bir tür kolektif eyleme dönüştürmek için köylülere köylü komiteleri kurmaları çağrısı yaptılarsa da bu genel tavsiyenin somut uygulamada ve topraktaki gerçek güç ilişkileri düşünüldüğünde hiçbir şeyi değiştiremeyeceği açıktı. Komiteler olsun veya olmasın, Rus köyünde gücü elinde bulunduran köy burjuvazisini oluşturanlar, zengin köylüler ve tefecilerdir. Toprak reformundan en çok yararlananlar da bunlar oldular. Bunu anlamak için orada olmaya da gerek yok. Toprağın dağıtılması esnasında köylüler arasındaki toplumsal ve ekonomik eşitsizliklerin ortadan kaldırılmadığını, tersine arttığını ve sınıf karşıtlığının daha da şiddetlendiğini herkes fark edebilir. Ancak, gücün el değiştirmesi proletaryanın ve sosyalizmin aleyhine olmuştur. Önceleri, topraktaki sosyalist reformlara sadece küçük bir soylu ve kapitalist toprak sahibi kast ile zengin köy burjuvazisi karşı çıkıyordu. Devrimci bir kitlenin bu kesimin mallarına el koyması çocuk oyuncağıydı. Fakat şimdi, "müsadere"den sonra, toplumsallaştırmaya dönük tüm girişimlere muhalif çok büyük, yeni oluşmuş ve güçlü bir mülk sahibi köylü kitlesi var. Bu kitle mülklerini

dişleri ve tırnaklarıyla savunacaktır. Tarımsal ekonominin toplumsallaştırılması -yani Rusya'da genel üretimin toplumsallaştırılması- bundan böyle kentli işçi sınıfı ile köylülük arasında bir karşıtlık ve mücadele konusu haline geldi. Bu çatışmanın ne kadar keskinleşebileceği, köylülerin, tıpkı Prusya Junkerlerinin yaptığı gibi kentlerin yaşamsal ihtiyaçlarını ellerinde tutarak yürüttükleri boykotla gösterilmiş oldu.

Fransız küçük köylüsü ülkeden sürülenlerin el konulmuş topraklarını kendisine veren Büyük Fransız Devrimi'nin en koyu savunucusuydu. Napolyon'un askerleri olarak Fransız bayrağını zafere taşıdı, tüm Avrupa'yı kat etti ve bir topraktan diğerine feodalizmi küçük parçalara ayırarak ezdi. Lenin ve arkadaşları toprak sloganlarının benzer bir sonuç vereceğini düşünmüş olabilirler. Ancak şimdi Rus köylüsü toprağı kendi bilek gücüyle elde etti, Rusya'yı ve toprağı borçlu olduğu devrimi savunmayı bile düşünmüyor. Sahip olduklarına kendisini inatla gömdü ve devrimi düşmanlara, devleti çürümeye, kentli nüfusu açlığa terk etti.

(Lenin'in sanayinin merkezileştirilmesi; bankaların, ticaretin ve endüstrinin kamulaştırılması hakkındaki konuşması. Niye toprağın değil? Bu başlıkta tersine desentralizasyon ve özel mülkiyet.)

(Lenin'in devrimden önceki kendi tarım programı farklıydı. Bu slogan çok fazla suçlanan Sosyalist Devrimciler'den veya köylülüğün kendiliğinden hareketinden alındı.)

(Sosyalist ilkeleri tarımsal ilişkilere yerleştirmek için Sovyet hükümeti şimdi de çoğu kentli işsizlerden oluşan proleterlerden tarım komünleri kurmaya çalışıyor. Fakat tarımsal ilişkilerin kapsamı düşünüldüğünde, bu çabaların sonuçlarının ihmal edilebilecek kadar sönük kaldığı peşinen görülüyor. Önce sosyalist ekonomi için en uygun başlangıç noktası olan büyük mülkler küçük birimlere bölündü; şimdi ise bu küçük birimlerden komünist üretim birimleri oluşturulmaya çalışılıyor. Bu koşullar altında bu tür komünler, genel bir sosyal reform olarak değil, sadece birtakım denemeler olarak değerlendirilebilir. İmtiyazlı tahıl tekeli. Şimdi, *şenlikten sonra[post-festum]*, sınıf

savaşının köye girmesini istiyorlar!)

Leninist tarım reformu kırda yeni ve güçlü, sosyalizm düşmanı bir kesim yarattı. Bu düşmanın direnişi soylu büyük toprak sahiplerinin direnişinden çok daha tehlikeli ve inatçı olacaktır.

Ulusal sorun

Askeri yenilginin Rusya'nın çöküşüne ve yıkılışına dönüşmesinde Bolşeviklerin de kısmen sorumluluk payı vardır. Dahası, Bolşevikler, kendileri de, politikalarının temeline yerleştirdikleri bir sloganla askeri yenilginin yarattığı sıkıntıları önemli oranda ağırlaştırdılar. Bu slogan ulusların kendi kaderlerini tayin hakkıdır veya –bu sloganda gerçekten zımni olarak ifade edilen şey- Rusya'nın dağılmasıdır.

Rus İmparatorluğu'nda yaşayan çok sayıda ulusa tanınan "Rusya'dan devlet olarak ayrılma hakkı da dahil olmak üzere" kendi kaderlerini bağımsız olarak belirleme hakkı doktriner bir inatla sürekli tekrarlandı.[8] Bu hak, Lenin ve yoldaşlarının Milyukovculara, daha sonra Kerenskyci emperyalizme karşı kullandıkları özel bir savaş parolasıydı. Ekim Devrimi'nden sonra ise içerideki yürütülen politikaların eksenini oluşturdu; ayrıca, Brest-Litovsk'da Bolşeviklerin dayandıkları temel düzlemdi, Alman emperyalizminin güç siyasetine karşı ellerinde bulunan tek kozdu.

Lenin ve arkadaşlarının bu slogana ne kadar büyük bir inatla ve katı bir kararlılıkla sarıldıklarını görmek çarpıcıdır. Bu slogan, başka siyasi başlıklarda sergiledikleri sözünü sakınmaz merkeziyetçilikleriyle ve öteki demokratik ilkeler karşısındaki tutumlarıyla büyük bir çelişki içindedir. Kurucu Meclis, evrensel oy hakkı, yayın ve toplan-

[8] Rosa Luxemburg'la Bolşevikler arasındaki en önemli tartışmalardan biri hiç kuşkusuz "ulusal sorun" üzerineydi. Burada Rosa'nın konuya ilişkin yaklaşımının en kapsamlı olmamakla birlikte en "düşündürücü" örneklerinden birisi yer almaktadır. - yayınevinin notu.

ma özgürlüğü, kısacası Rusya içinde insanların "kendi kaderlerini tayin hakkı"ndan yararlanmalarını sağlayacak temel demokratik özgürlüklerin bütününe karşı son derece soğuk bir hoşgörüyle bakan Bolşevikler, gerçekçi eleştirilere itibar etmeyerek, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını demokratik politikanın bir incisi olarak görüyorlardı.

Bolşevikler bir yandan halk cumhuriyetinin özgür ortamında, dünyanın en demokratik seçim yasasına dayanılarak yapılacak olan Kurucu Meclis seçimlerinin kendileri üzerinde en ufak bir etkisi olmasını istemiyorlar ve bu nedenle olası sonuçlar üzerine yaptıkları temkinli bir değerlendirme sonucunda halkoylamasını hükümsüz kılıp feshediyorlar. Ancak öbür yandan Rusya'nın farklı ulusları için hâlâ hangi topraklara ait olmak istediklerini söyleyecekleri bir "halkoylamasının" şampiyonluğunu yapıyorlar. Bu halkoylaması ise, bütün özgürlüklerin ve demokrasinin gerçek bir muhafızı, halk iradesinin katıksız örneği ve de ulusların siyasi kaderleri sorununun son temyiz mercii olarak sunuluyor.

Burada çok açık olan çelişki, biraz daha etraflı düşünüldüğünde daha anlaşılmaz hale geliyor. Çünkü göreceğimiz gibi her ülkede siyasal hayatın demokratik biçimi sosyalist politikanın en değerli ve vazgeçilmez temel niteliğiyken, "ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı" derin bir çukur, küçük burjuva ifade tarzı ve bir martavaldır.

Gerçekten, bu hakkın neyi ifade etmesi gerekiyor? Bir ulusun diğeri üzerinde kurduğu baskı da dahil olmak üzere her türlü baskıya karşı çıkmak sosyalist politikanın abc'sidir.

Silahsızlanma, milletler cemiyeti, vb. her türlü ütopik lafa alaycı bir omuz silkmeyle ilgisiz kalmayı yeğleyen Lenin, Troçki ve arkadaşları, eğer bütün bunlara rağmen, kendi özel hobileri söz konusu olduğunda tamamen benzer biçimde içi boş laf üretiyorlarsa, bize öyle geliyor ki, bunun yürüttükleri politikanın ihtiyaçlarıyla bir ilgisi olmalıdır. Lenin ve yoldaşları Rus İmparatorluğu çatısı altında yaşayan çok sayıdaki halkı devrim ve sosyalizm davasına bağlamanın, onlara

devrim ve sosyalizm adına en uç ve en sınırsız özgürlüğü, kendi kaderini tayin hakkını tanımaktan daha garanti bir yöntemi olamayacağını hesapladılar. Bu Bolşeviklerin, toprak açlığını soyluların mülklerine doğrudan el koyma sloganıyla giderdikleri, böylece devrim bayrağına ve proleter hükümete bağlanacakları düşünülen Rus köylüsüne yönelik politikasına benzemektedir.

Lenin ve yoldaşları, "ayrılma hakkını" tanıyacak kadar ulusal özgürlük savunucusu olduklarından Finlandiya, Ukrayna, Polonya, Litvanya, Baltık ülkeleri, Kafkasya ve diğerlerinin, Rus Devrimi'nin samimi müttefikleri haline geleceklerini bekliyorlardı; ancak aksinin yaşandığına tanık olduk. Bu "uluslar" kendilerine tanınan özgürlüğü birbiri ardına, Rus Devrimi'nin ezeli düşmanı olan Alman emperyalizmi ile ittifak kurmak ve Almanya'nın himayesinde karşı-devrim bayrağını Rusya'ya taşımak için kullandılar.

Brest Litovsk görüşmelerinde tam bir dönüm noktası olan Ukrayna sorunu, Bolşeviklerin bugün karşı karşıya olduğu tüm iç ve dış siyasal koşulları da beraberinde getirdi. Bu anlamda mükemmel bir örnektir. Finlandiya, Polonya, Litvanya ve Baltıkların, Kafkas uluslarının tavırları Ukrayna örneğinin istisnai olmadığını, çok daha genel bir olgu olduğunu gösteriyor.

Bütün bu örneklerde gerici politikaların taşıyıcıları "halk" olmadı, sadece kendi ülkelerinin işçi sınıfına da büyük bir düşmanlık besleyen burjuvalar ve küçük burjuvalar "ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını" karşı-devrimci sınıf politikalarının bir aracı haline getirdiler. Fakat -bu noktada sorunun kalbine geliyoruz- milliyetçi sloganın ütopik ve küçük burjuva karakteri işte burada yatıyor: Sınıflı toplumun kaba gerçekliğinin ortasında, sınıf çatışması en uç noktaya ulaşacak kadar keskinleştiğinde, kendi kaderini tayin hakkı burjuva sınıf iktidarının bir aracına dönüştürülüyor. Bolşevikler kendilerinin ve devrimin gördüğü zarardan yola çıkarak kapitalizmin hakimiyetinde ulusların kendi kaderlerini tayin etmesinin söz konusu olmadığını öğrenmeliydiler. Sınıflı bir toplumda, ulusun her sınıfı "kendi kaderini" farklı

biçimlerde belirlemeye çalışır ve burjuva sınıfları için ulusal özgürlük sınıf hakimiyetine tamamen tabidir. Fin ve Ukrayna burjuvazisi, eğer ulusal özgürlük Bolşevizm'e bağlı ise, Almanya'nın vahşi yönetimini ulusal özgürlüğe tercih etmek konusunda aynı fikirdeler.

Var olan sınıf ilişkilerinin bir şekilde tersine çevrileceği ve devrimci kitlelere dayanarak Rus Devrimi ile birlik için çoğunluğun desteğinin sağlanacağı umudu -eğer Lenin ve Troçki'nin kastettiği gerçekten buysa- anlaşılmaz derecede iyimser bir bakıştır. Eğer sadece Alman güç politikasıyla girilen düelloda sergilenen bir taktikten söz ediliyorsa, o zaman bu yapılan ateşle oynamaktır. Alman işgali olmasa bile, ünlü "halk oylaması" -ki sınır devletlerinde bu noktaya gelindiğini tahmin ediyoruz- Bolşeviklere sevinmek için çok az neden veriyor; çünkü geniş köylü yığınlarının ve küçük burjuvazinin büyük bir kesiminin psikolojisini, burjuvazinin onların oylarını etkilemek için kullandığı binlerce yolu dikkate almak gerekiyor. Aslında ulusal sorunlarla ilgili halk oylamalarında, yönetici sınıfların kendilerini rahatsız edecek halkoylamalarını nasıl engelleyeceğini, bir şekilde yapılsa bile, büyük küçük farklı araçlarla -sosyalizmin halkın oyuyla gelmesini imkânsız kılacak araçlar da aynıdır- sonuçları nasıl etkileyeceğini iyi bildiğini kabul etmeliyiz.

Ayrılık yönündeki ulusal istekler ve eğilimler sorununun devrimci mücadelenin içine sokulması ve Brest barışı sonucunda sosyalist ve devrimci mücadelenin ilkesi haline gelmesi, sosyalist saflarda büyük kafa karışıklığı yarattı ve sınır ülkelerinde yaşayan proletaryanın konumuna fiilen zarar verdi.

Finlandiya'da sosyalist proletarya Rus devrimci cephesinin bir parçası olarak mücadele ettiği sürece ülkede belirleyici bir güce sahip oldu. Fin parlamentosunda, orduda çoğunluğa sahip oldu; burjuvaziyi güçsüzleştirdi ve ülke sınırları içinde durumun efendisi haline geldi.

Ya da Ukrayna'yı ele alın. Yüzyılın başında "Ukrayna milliyetçiliği"

denen saçmalık kendi karbowentzen[9] ve "Universalleri"[10] ile ortaya çıkmadan ve Lenin'in "bağımsız Ukrayna" hobisi icat edilmeden önce, Ukrayna Rus devrimci hareketinin kalesiydi. Buradan, Rostov'dan Odesa'dan ve de Donetz bölgesinden, bütün Güney Rusya'yı alevler içine alan, böylece 1905 kalkışmasını hazırlayan ilk devrim lavları (1902-1904 gibi erken bir tarihten itibaren) püskürdü. Aynı şey Güney Rusya proletaryasının, proleter alayının seçilmiş birliklerini oluşturduğu bugünkü devrim esnasında da tekrarlandı. Polonya ve Baltık toprakları 1905'den bu yana devrimin en muazzam ve güvenilir yürekleri olmuş ve bu ülkelerde sosyalist proletarya önemli bir rol oynamıştır.

Peki, o zaman nasıl oluyor da, tüm bu topraklarda karşı devrim birdenbire başarı kazanıyor? Milliyetçi hareket, tam da proletaryayı Rusya'dan uzaklaştırdığı için o noktada felce uğrattı ve sınır ülkelerindeki burjuvazilerin ellerine bıraktı.

Bolşevikler başka durumlarda sergiledikleri özgün sınıf politikalarına uygun hareket etmek ve İmparatorluğun tamamındaki devrimci güçlerin birliğini sağlamak yerine, devrimin alanı olan Rus İmparatorluğu'nun bütünlüğünü dişle tırnakla savunmak ve tüm ayrılıkçı eğilimlere karşı Rus Devrimi'nin alanı içinde kalan tüm topraklarda proleterlerin dayanışmasını ve bölünmezliğini en temel yasa ilan etmek yerine, tersini yaptılar. "Ayrılma hakkını da tanıyan kendi kaderini tayin hakkı" konusundaki boş milliyetçi demagojiyle ters yönde ilerledikleri gibi, sınır ülkelerin burjuvazilerine en iyi, en çekici bahaneyi, karşı devrimin en has bayrağını vermiş oldular. Bu sınır ülkelerin proleterlerini ayrılıkçılığın bir burjuva tuzağı olduğu yönünde uyarmak yerine, bunu yapmadıkları gibi, bir de sloganlarıyla kitlelerin aklını karıştırdılar ve onları burjuvaların demagojisine terk ettiler. Bu milliyetçi taleple Rusya'nın kendisinin parçalanmasına neden oldular, Rus Devrimi'nin bağrına saplanacak hançeri düşmanın eline verdiler.

Elbette, Alman emperyalizminin yardımı olmadan -Kautsky'nin

[9] Bir çeşit Ukrayna parası - yayınevinin notu.

[10] Ukrayna Meclisi'nin (Rada) kararname ve bildirilerine verilen ad - yayınevinin notu.

Neue Zeit'teki ifadesiyle- "Alman bileklerinin tuttuğu Alman dipçikleri" olmadan Lubinskiler ve Ukrayna'mn öteki alçakları, Finlandiya'nın Erichleri ve Mannerheimları, Baltık baronları sosyalist işçi kitlesinin en iyi kesimlerini zapt edemeyeceklerdi. Ulusal ayrılıkçılık, içinde saklanan Alman "yoldaşların" süngü ellerinde tüm bu topraklara girmesini sağlayan Truva atıdır. Alman müdahalesine gerçek sınıf karşıtlıkları ve askeri güç ilişkileri neden oldu. Fakat Bolşevikler karşı devrimci kampanyayı maskeleyen ideolojik girdileri sağladılar; burjuvazinin pozisyonunu güçlendirirken, proletaryanınkini zayıflattılar.

Bunun en iyi örneği Rus Devrimi'nin kaderinde en hayati rolü oynayan Ukrayna'dır. Ukrayna milliyetçiliği, örneğin Çek, Polonya, Fin milliyetçiliğinden oldukça farklıdır. Ukrayna milliyetçiliği sadece bir kapristir, bir düzine küçük burjuva aydının ülkenin ekonomik, siyasi, psikolojik ilişkilerinin derinlerinde yatan en ufak bir kökten yoksun ahmaklığından ibarettir. Ukrayna hiçbir zaman bir millet ve hükümet oluşturmadığı için tarihsel kökleri yoktur, Shevschenko'nun romantik-gerici şiirleri dışında ulusal bir kültürden söz etmek mümkün değildir. Bir gün *Wasserkante*'de[11] yaşayan insanların yeni bir Aşağı-Almanya (*Plattdeutsche*) kurmak istemeleri gibi bir şeydir! Az sayıda üniversite profesörünün ve öğrencisinin bu gülünç tavrı, Lenin ve yoldaşlarının "kendi kaderini tayin hakkının içerebileceği tüm olasılıkları içeren" doktriner ajitasyonu sayesinde siyasal bir güce kavuştu. Başlangıçta sadece bir maskaralık olan bir şeye verilen değerle o maskaralık ölümcül bir ciddiyet kazandı; ancak köklü, ciddi bir ulusal hareket olarak değil, karşı devrimin toplanma bayrağı olarak. Brest'te Alman süngüsü daha önce ekilen bu sersem tohumdan yararlanarak içeriye doğru sokuldu.

Bu tür cümlelerin sınıf savaşları tarihinin gerçek anlamını ifade ettiği zamanlar vardır. Dünya savaşında karşı devrimci politikaları ideolojik olarak maskelemek, ne yazık ki, sosyalizmin payına düşen şey olmuştur. Savaş patlak verdiğinde, Alman Sosyal Demokrasisi

[11] Özgün bir Almanca lehçesinin konuşulduğu bölge - yayınevinin notu.

Alman emperyalizminin yağmacı yayılmasını Marksizmin sandık odasından alınma ideolojik bir perdeyle süslemeye heveslendi. Eski ustalarımızın (Marx ve Engels) umduğu gibi bu yayılmacılığı Rus Çarlığı'na karşı bir özgürleştirme savaşı olarak gördüğünü ilan etti. Bizim iktidardaki sosyalistlerimizle taban tabana zıt şeyler savunan Bolşeviklerin payına ise ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı söylemleri ile karşı devrimin ekmeğine yağ sürmek düştü. Böylece karşı tarafa Rus Devrimi'ni boğazlayacak ideolojik kozlar verilmekle kalınmamış, dünya savaşından doğan krizi tamamen yatıştıracak planların da değirmenine su taşınmıştır.

Bolşeviklerin politikalarını bu bağlamda çok dikkatli bir biçimde incelemek gereklidir. "Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı" Başkan Wilson'un lütfu olan Milletler Cemiyeti ve silahsızlanma adımlarıyla birlikte, uluslararası sosyalizm ile burjuvazinin hesaplaşmasını haber veren bir savaş narası haline gelmiştir. Açık ki, bugün kendi kaderini tayin söylemi ve uluslararası sosyalizme en büyük tehditi oluşturan milliyetçi hareketler Rus Devrimi ve Brest görüşmeleriyle birlikte olağanüstü bir biçimde güç kazandılar. Bu konuyu hâlâ derinlemesine irdelememiz gerekiyor. Rus Devrimi süresince, Bolşevikleri de dikenleri içinde hapseden ve zedeleyen bu ifadelerin trajik akıbeti, uluslararası proletaryaya bir uyarı ve ders olmalı.

Ve bütün bunlardan Alman diktatörlüğü doğdu, Brest antlaşmasından "ek anlaşmaya" kadar olan sürede. Moskova'da iki yüz kişi kefaret kurbanı oldu. Bu durum terörü şiddetlendirdi ve demokrasi bastırıldı.[12]

[12] Rosa Luxemburg, Almanya ile imzalanan anlaşmaya muhalefet eden Rus S-R'larının (Sosyalist Devrimci Parti) terör eylemlerine karşı Bolşevik iktidarın aldığı sert önlemlerden rahatsızlığını hiç gizlemedi. Ancak bu konu Rosa Luxemburg'un proletarya iktidarının siyasal çerçevesi konusunda Lenin ve arkadaşlarıyla yaşadığı derin görüş ayrılığı yanında bir ayrıntı kalmaktadır. - yayınevinin notu.

Kurucu Meclis

Bu konuyu bazı örneklerle inceleyelim.

Kurucu Meclis'in Kasım 1917'deki ünlü feshi Bolşeviklerin politikalarında önemli bir rol oynadı. Bu girişim Bolşeviklerin daha sonra takınacakları tutum açısından belirleyiciydi ve geliştirecekleri taktiklerde kesin bir dönüm noktasına işaret ediyordu.

Ekim zaferine kadar Lenin ve yoldaşlarının şiddetli bir biçimde Kurucu Meclis oluşturulmasını talep ettikleri bir gerçektir. Kerensky hükümetinin bu konuyu savsaklaması Bolşeviklerin bu hükümete karşı en önemli eleştiri başlıklarından biriydi. Aslında, Troçki *Ekim'den Brest-Litovsk'a* başlıklı ilginç bir broşüründe Ekim Devrimi'nin bütün devrimin kurtuluşu olduğu kadar, "Kurucu Meclis'in de kurtuluşu" olduğunu söyler. Troçki, "Kurucu Meclis'e girişin Çeretelli'nin önparlamentosu ile değil, ancak Sovyetlerin iktidarı ele geçirmesiyle gerçekleşebileceğini söylerken tamamıyla haklıydık" der.

Bu açıklamalardan sonra, Ekim Devrimi'nin ardından Lenin'in ilk işi.. aynı Kurucu Meclis'in dağıtılması oldu, oysaki devrimin Kurucu Meclis'e giriş olacağı sanılıyordu. Böylesine şaşırtıcı bir fikir değişikliğinin nedenleri neler olabilir? Troçki, yukarıda söz edilen broşüründe, bu konuyu etraflıca tartışıyor:

"Devrimin öncesindeki aylarda kitleler cephesinde sola doğru bir harekete tanıklık edildi; işçilerin, askerlerin ve köylülerin Bolşeviklere doğru yöneldiği görülüyordu. Sosyalist Devrimci Parti içinde bu süreç sağ kanat karşısında sol kanadın güçlenmesi anlamına geliyordu.

Fakat Sosyalist Devrimcilerin parti aday listelerinde sağ kanattan isimler toplamın dörtte üçünü oluşturuyordu."

"Sonra, başka şeyler de oldu. Seçimler Ekim Devrimi'nden hemen sonraki birkaç haftada gerçekleşti. Oluşan değişikliklerin haberleri başkentten taşraya, kasabalardan köylere çok yavaş yayıldı. Birçok yerde köylü kitlelerinin Petrograd'da ve Moskova'da olan bitenler konusunda çok az fikri vardı. Onlar 'Toprak ve Özgürlük' için oy verdiler ve toprak komitelerinde 'Narodnik' sıfatıyla anılan kişileri temsilcileri olarak seçtiler. Fakat böylece toprak komitelerini dağıtan ve üyelerini tutuklayan Kerensky ve Avksentiev'e oy vermiş oldular... Bu olaylar Kurucu Meclis'in siyasi mücadeleler ve parti gruplaşmaları karşısında ne kadar geride kaldığını göstermektedir."

Bunlar çok iyi ve oldukça inandırıcı açıklamalardır. Ancak insan Lenin ve Troçki gibi zeki insanların neden yukarıda açıklanan gerçeklerden gerekli sonuçları hemen çıkaramadıklarını sormadan edemiyor. Kurucu Meclis bu keskin dönüm noktasından, Ekim Devrimi'nden çok önce seçilmişti[13] ve bileşimi yeni durumu değil sönmekte olan geçmişi temsil ediyordu. Bu durumda otomatik olarak, ölü doğmuş Kurucu Meclis feshedilmeli ve yeni bir Kurucu Meclis için yeni seçimler düzenlenmeliydi. Devrimin kaderini dünün, kararsızlığın ve burjuvazi ile işbirliği döneminin Kerensky Rusyası'nı temsil eden bir meclise havale etmek istemiyorlardı, etmeleri de gerekmiyordu. Bu durumda geriye daha da ilerlemiş, yenilenmiş bir Rusya'yı yaratacak bir meclise yönelik çağrı yapmak dışında bir şey kalmıyordu.

Ancak bunu yapmak yerine, Troçki Ekim'de toplanan Kurucu Meclis'in yetersizliklerinden, halk temsiliyetinin yetersizliğine dair genel bir sonuç çıkarıyor; dahası böyle bir temsiliyet devrim sırasında yapılan bir seçimle belirlenebilecekken.

"Hükümet iktidarı için yapılan açık ve doğrudan mücadele sayesinde emekçi kitleler en kısa sürede siyasi deneyim sahibi olurlar, siyasi gelişimlerini hızlı adımlarla gerçekleştirirler. Ülke ne kadar büyükse

[13] Kurucu Meclis seçimlerinin Ekim Devrimi'nden sonra yapıldığı unutulmamalı. - yayınevinin notu.

ve teknik aygıt ne kadar gelişmemişse, demokratik kurumların hantal mekanizması bu gelişmeye o kadar yavaş ayak uydurur."

Şimdi de "demokratik kurumların mekanizması" ile karşı karşıyayız. Temsili kurumlara ilişkin böyle bir varsayımda, katı ve şematik bir algılayış yatar ki, bu varsayım tüm devrimci dönemin tarihsel deneyimleriyle açıkça çelişmektedir. Troçki'nin teorisine göre her seçilmiş meclis her daim onu seçenlerin zihni kompozisyonunu, siyasi olgunluğunu ve seçmeninin seçim sandığının başına giderken içinde bulunduğu ruh halini yansıtır. Buna göre, demokratik bir organ seçim döneminin sonunda kitlelerin bir tür yansımasıdır. Tıpkı Herschel'in bizlere gösterdiği gök cisimleri gibi: Onlara baktığımız andaki halleriyle değil uzayın sonsuz mesafesinden dünyaya ışıklarını gönderdikleri andaki halleriyle bizlere görünürler. Bir kez seçildikten sonra temsilcilerle seçmenler arasında canlı bir zihinsel bağlantı, sürekli bir etkileşim bu bakış açısından dolayı reddedilmiştir.

Tüm tarihsel deneyimler bu yaklaşımla çelişiyor, hatta tam tersini gösteriyor. Kamuoyu sürekli olarak temsili organların etrafında dolaşır, onları etkiler ve yönlendirir. Öyle olmasaydı her burjuva parlamentosunda yeni bir "ruh"tan esinlenerek beklenmeyen sesler çıkaran "halk temsilcilerinin" şaklabanlıklarına nasıl tanık olurduk? Zaman zaman en kuru mumyaların bile gençler gibi davrandıklarını nasıl fark ederdik? Fabrikalarda ya da atölyelerde halk homurdanmaya başladığında, farklı küçük Scheidemaennchenlerin[14] göğüslerinde birdenbire devrimci bir nefes bulduklarını nasıl gözlemlerdik?

Kitlelerin düşüncelerinin ve siyasi olgunluğunun seçilmiş organlar üzerindeki daimi canlı etkisi, devrim zamanında yerini parti amblemlerinin ve aday listelerinin katı şemasına mı terk etmektedir? Tam tersi! Hararetli ateşiyle hassas, titrek, kırılgan bir siyasi atmosfer yaratan kesinlikle devrimin kendisidir. Bu atmosferde kitlelerin duyguları, halk yaşamının kalp atışları, temsili organları doğrudan etkiler. Eski rejimde sınırlı oy hakkı ile oluşturulmuş parlamentoların gericileri veya aşırı

[14] Scheidemann, Alman sosyal demokrasisinin önemli liderlerinden. Burada savaş yanlısı Alman sosyal demokratlarını hicveden bir oyun anımsatılıyor - yayınevinin notu.

ılımlıları bile istisnasız kalkışmanın kahramanı ve fırtınalar estiren sözcüleri haline gelirler. Bunun en iyi örneği İngiltere'deki, sadece mensuplarının ortak kararıyla fesh olunabilen, ünlü "Uzun Parlamentodur". Bu parlamento 1642 yılında oluşmuş ve yedi yıl boyunca ayakta kalmıştır. Bu yıllar boyunca kamuoyunun hislerindeki, siyasi olgunluğundaki, sınıfsal ayrımlardaki farklılaşmaları; dizleri üzerine çökmüş bir Sözcünün kraliyetle çatışmasından, Lordlar Kamarası'nın fesh edilmesine, Charles'in idamına ve cumhuriyetin ilanına kadar devrimin her safhasındaki değişimi içyapısında yansıtmıştır.

Aynı olağanüstü dönüşüm Fransa'daki Genel Meclis'te, Louis Phillipe'in sansüre boyun eğmiş parlamentosunda ve hatta –bu çarpıcı örnek Troçki'nin yanı başındadır- 1909'da seçilen, karşı devrimin en sert koşullarında yaklaşan altüst oluşun artan hararetini birdenbire hisseden ve devrimin çıkış noktası haline gelen Rusya'nın Dördüncü Duması'nda da gerçekleşmedi mi?

Tüm bunlar "demokratik kurumların hantal mekanizmasının" çok güçlü bir ıslah edicinin dönüştürücülüğüne -yani kitlelerin canlı hareketliliğine, sonu gelmez baskısına- açık olduğunu gösteriyor. Kurumlar daha demokratik oldukça, kitlelerin siyasal hayatlarının nabzı da o kadar canlı ve güçlü atar; parti bayraklarına, zamanaşımına uğramış aday listelerine (seçim listelerine), vs., rağmen etkileri de doğrudan ve bütüncül olur. Kuşkusuz, demokratik kurumların öteki insan eliyle oluşturulmuş tüm kurumlarda olduğu gibi sınırları, eksiklikleri vardır. Fakat Troçki ve Lenin'in bulduğu çare, yani demokrasinin bu şekilde ortadan kaldırılması, iyileştireceği düşünülen hastalıktan da daha kötü sonuçlar doğuracaktır. Çünkü bu yolla toplumsal kurumların tüm doğal zaaflarını giderecek canlı kaynağı kesmiş oluyorlar. Bu kaynak ise en geniş halk kitlelerinin aktif, sınırsız ve enerjik siyasal hayatıdır.

Oy hakkı sorunu

Çarpıcı bir örneği ele alarak devam edelim: Sovyet hükümetinin çözdüğü oy hakkı sorunu. Bolşeviklerin oy hakkı meselesine pratikte nasıl bir önem atfettikleri açık bir biçimde anlaşılmıyor. Lenin ve Troçki'nin demokratik kurumlara ilişkin eleştirilerinden evrensel oy hakkına dayalı halk temsiliyetinin ilkesel olarak reddedildiği, kendilerini sadece sovyetlere dayandırmak istedikleri ortaya çıkıyor. Bu durumda neden genel oy hakkı sisteminin öngörüldüğü gerçekten açık değil. Bu oy hakkının herhangi bir yerde pratikte hayata geçirilip geçirilmediği de bilinmiyor; halk temsiliyetine dayalı organlar için seçim yapıldığına ilişkin herhangi bir haber duyulmuş değil. Çok büyük ihtimalle bu hak sadece teorik olarak yani kağıt üzerinde var oldu; deyiş uygunsa, diplomatik konuşmak gerekirse, bu biçimiyle Bolşeviklerin diktatörlük teorisinin çarpıcı sonuçlarından biri haline geldi.

Oy hakkı, tüm siyasal haklar gibi, soyut planda bir "adalet" kavramıyla, ya da öteki burjuva demokratik ifadeler çerçevesinde değil, doğrudan toplumsal ve ekonomik ilişkiler içerisinde değerlendirilmelidir. Sovyet hükümeti tarafından tanınan oy hakkı burjuva-kapitalist toplumdan sosyalist topluma geçiş aşaması için, yani proletarya diktatörlüğü dönemi için düzenlenmiştir. Fakat Lenin ve Troçki'nin ortaya koyduğu bu diktatörlük yorumunda oy hakkı sadece kendi emeğiyle geçinenlere tanınır, toplumun geri kalanı ise bu haktan yararlanamaz.

Açıktır ki, oy hakkı sadece, çalışmak isteyen herkese kendi emeği-

ne dayanarak uygar bir yaşam sağlayabilen toplumlarda anlamlı hale gelir. Şu anda Rusya'daki durum bu mudur?

Dünya pazarıyla bağlantısı kesilen ve en önemli hammadde kaynaklarına ulaşımı engellenen Rusya'nın mücadele etmek zorunda kaldığı muazzam güçlükler düşünüldüğünde; ekonomik hayatın korkunç bir şekilde rayından çıktığı ve toprakta, sanayide ve tarımda mülkiyet ilişkilerinin dönüşümü sonucunda üretim ilişkilerinin şiddetli bir altüst oluşla sarsıldığı koşullarda, birçok insanın bu ekonomik mekanizma içerisinde iş bulma imkânlarını nesnel olarak yitirerek yerlerinden oldukları görülmektedir. Bu durum sadece kapitalistler ve toprak sahibi kitleler için değil, orta sınıfın büyük bir kesimi ve hatta işçi sınıfı için de geçerlidir. Sanayinin yıkılmasıyla şehirli proletaryanın büyük bir kesiminin kır ekonomisinde kendilerine bir yer arayarak köylere geri dönmeye başladıkları bilinmektedir. Bu koşullar altında, oy hakkının kullanılabilmesi için çalışma zorunluluğunun aranması anlaşılmaz bir karardır. Genel eğilime göre sadece sömürücüler siyasal haklarından yoksun bırakılacaklardı. Fakat öte yandan, bir tarafta üretken emek güçleri kitleler halinde yerlerinden olurken diğer tarafta Sovyet hükümeti ulusal sanayii eski sahiplerine bir nevi ödünç vererek devretmek zorunda kalacaktır. Aynı şekilde, Sovyet hükümeti burjuva tüketici kooperatifleriyle de bir uzlaşmaya gitmek zorunda kalmıştır. Dahası, burjuva teknisyenlerinin kullanılmasının da kaçınılmaz olduğu anlaşılmıştır. Bu durumun bir başka sonucu, var olan ekonomik mekanizmanın çalışma zorunluluğunu karşılamak için hiçbir yeni olanak yaratmamasına rağmen, proletaryanın gittikçe daha büyük bir kesiminin siyasal haklarından yoksun bırakılmasıdır.

Oy hakkını toplumsal gerçeklerden uzak, ütopik bir fantezinin ürünü olarak görmek anlamsızdır. Bu nedenle oy hakkı proletarya diktatörlüğünün ciddi bir aracı olarak değerlendirilemez. Bu bir zamanlama hatasıdır. Proletarya diktatörlüğünün geçiş dönemine değil, her yönüyle oturmuş sosyalist bir ekonominin koşullarında gerçekleşebilecek yasal duruma ilişkin bir beklentidir.

Burjuva ve küçük burjuva entelektüelleriyle tüm orta sınıf Ekim Devrimi'nden sonra aylar boyunca Sovyet hükümetini boykot ederken, demiryolu, posta ve telgraf hatlarını, eğitim ve yönetim aygıtlarını felce uğratırken ve böylece işçi sınıfı iktidarına karşı çıkarken bu kesimlere karşı doğal olarak tüm baskı yöntemlerine başvuruluyordu. Bu yöntemler, söz konusu direnişin demir yumrukla kırılması için siyasal haklardan, ekonomik araçlardan yoksun bırakmak, vb. önlemleri de içeriyordu. Sosyalist diktatörlük kendisini tam olarak bu yolla hissettirdi çünkü bütün toplumun çıkarları için gerekli önlemleri şiddet uygulayarak da olsa almaktan çekinmedi. Fakat ekonomik olarak kendisine yer açılmayan ve siyasal olarak da tablonun dışında bırakılan geniş kesimlerin oy hakkını elinden alan seçim yasasına gelince işler değişir. Hakların bu şekilde geri alınması somut bir amaca yönelik somut bir önlem değil de etkisi uzun sürecek genel bir kurala dönüşünce, o zaman yapılan, diktatörlüğün bir gereği olarak değerlendirilemez; ancak geçici bir önlem olarak kabul edilebilir. Bu, Sovyetler için, Kurucu Meclis ve genel oy hakkı yasası için de geçerlidir.

Fakat Kurucu Meclis ve oy hakkı üzerine yazılanlar bu konuyu tüketmiyor. Yukarıda sağlıklı bir kamusal hayat ve emekçi kitlelerin politik etkinliği için son derece önemli demokratik güvenceleri yıkmanın sonuçları üzerinde uzun boylu durmadık. Bu güvenceler Sovyet rejiminin düşmanlarına yasaklanmış olan yayın özgürlüğü, toplanma ve örgütlenme hakkıdır. Bu saldırılar (demokratik haklara yönelik) konusunda Troçki'nin yukarıda yer verilen -demokratik temsili organların hantal doğası hakkındaki- iddiaları tatmin edici olmaktan uzaktır. Öte yandan, özgür ve baskı altında olmayan bir basın ile sınırsız toplanma ve örgütlenme hakkı olmadan geniş halk yığınlarının iktidarından söz etmek hiçbir şekilde düşünülemez.

Diktatörlük sorunu

Lenin'in (*Devlet ve Devrim: Kapitalizmden Komünizme Geçiş*'te) söylediği gibi burjuva devleti işçi sınıfına karşı bir baskı aracıdır, sosyalist devlet ise burjuvaziye karşı aynı işlevi görür. Sosyalist devletin bir yere kadar kapitalist devletin baş aşağı çevrilmiş hali olduğunu söyler. Bu basitleştirilmiş yaklaşım en hayati noktayı gözden kaçırmaktadır: Burjuva sınıfı, tüm halk kitlelerinin siyasal bir idmandan ve eğitimden geçmesine en azından belli dar sınırlar dışında ihtiyaç duymaz. Fakat proletarya diktatörlüğü için bu hayati bir öğedir, bu öğe olmadan var olamaz.

Troçki, "Hükümet iktidarı için yapılan açık ve doğrudan mücadele sayesinde emekçi kitleler en kısa sürede siyasal deneyim sahibi olurlar, siyasal gelişimlerini hızlı adımlarla gerçekleştirirler" diyor.

Burada Troçki kendisini ve arkadaşlarını yalanlıyor. Çünkü eğer böyleyse kamu hayatını baskı altına alarak siyasal deneyim musluğunu kapatmış ve siyasal gelişimin kaynağını kurutmuş oluyorlar! Ya da deneyim ve gelişimin Bolşevikler iktidarı ele geçirene kadar gerekli olduğunu ve iktidar alındıktan sonra doruğa ulaştığını ve en sonunda gereksizleştiğini varsaymak zorundayız. (Lenin'in konuşması: Rusya sosyalizm için kazanıldı!)

Gerçekte, tersi doğrudur! Bolşeviklerin cesaret ve kararlılıkla gerçekleştirdikleri muazzam görev, kitlelerin en yoğun biçimde siyasi eğitimden geçmesini ve deneyim birikimini gerektirir.

Sadece hükümeti destekleyenlere, sadece bir partinin üyelerine

-sayıları ne kadar çok olursa olsun- sağlanan özgürlük, özgürlük değildir. Özgürlük her zaman ve istisnasız, farklı düşünene tanındığında özgürlüktür. Sadece fanatik "adalet" kavramı nedeniyle değil, siyasal özgürlükte aydınlatıcı, sağlıklı ve arıtıcı olan her şey bu temel özelliğe bağlı olduğu için ve "özgürlük" özel bir ayrıcalık haline gelince etkisi sönümleneceği için bu böyledir.

Bolşevikler ellerini vicdanlarına koyduklarında adım adım yere ayak basmaları, öyle ya da böyle kendilerini denemeleri, sınamaları gerektiğini ve aldıkları pek çok kararın hikmetin paha biçilmez incileri olmadığını kabul edeceklerdir. Her yerde benzer zor koşullar hüküm sürmese de, aynı aşamaya geldiğimizde biz de bu gerçekle yüzleşmek zorunda kalacağız.

Lenin ve Troçki'nin diktatörlük teorisinin barındırdığı zımni varsayıma göre, sosyalist dönüşüm, devrimci bir partinin cebinde taşıdığı ve sadece enerjik bir biçimde pratiğe geçirilmeyi bekleyen hazır bir formüldür. Bu ne yazık -ya da çok şükür ki- doğru değildir. Sosyalizm ekonomik, sosyal ve hukuki bir sistem olarak sadece uygulanmayı bekleyen hazır bir reçete olmaktan çok uzak, tamamen geleceğin sisleri arasında gizlidir. Programımızda gerekli önlemleri almamızı sağlayacak yönümüzü belirlemeye yarayan genel işaret levhalarından daha fazlası bulunmuyor. Bunlar da daha çok neyi yapacağımızla ilgili değil, neyi yapmayacağımızla ilgilidir. Sosyalist ekonominin yolunu açmak için başlangıçta neyi ortadan kaldıracağımızı biliyoruz. Fakat sıra ekonomiye, hukuka, her türlü toplumsal ilişkiye sosyalist ilkeleri sokacak büyük ya da küçük binlerce somut, pratik önleme gelince hiçbir sosyalist parti programında ya da metninde tüm bunların anahtarının olmadığı ortadadır. Bu bir eksiklik değildir; tersine bilimsel sosyalizmi ütopik versiyonlara üstün kılan budur.

Sosyalist sistem kendi deneyim okulundan, kendi gerçekleşme yolundan, yaşayan tarihin bir sonucu olarak doğan tarihsel bir üründür. Bu tarih -bir parçasını oluşturduğu organik doğa gibi- her zaman gerçek bir toplumsal ihtiyacın yanında, bu ihtiyacı karşılayacak araçları

da sunar, amacın yanında çözümü de verir. Ancak eğer durum buysa, sosyalizm doğası gereği hiçbir *fermanla* başlatılamaz ya da gerçekleştirilemez. Sosyalizmin önkoşulu olarak güç kullanılarak hayata geçirilecek birkaç karar vardır –mülkiyete karşı vs. Negatif, yıkıcı olanlar emirle gerçekleşebilir; fakat yapıcı, pozitif olanlar gerçekleşemez. Yeni Alanlar. Binlerce sorun. Sadece deneyim düzeltmeyi ve yeni yollar açmayı sağlayabilir. Sadece kendi halinde, çoşkun hayat binlerce yeni biçim ve beklenmedik doğaçlamalar üretir, yeni yaratıcı güçler doğurur, tüm yanlış girişimleri düzeltir. Özgürlüklerin sınırlandığı ülkelerde hayat çok fakir, acı dolu, katı ve bereketsiz olur; çünkü demokrasinin ortadan kaldırılmasıyla tüm ruhsal zenginliklerin ve ilerlemenin yaşayan kaynakları kesilmiştir. (Kanıt: 1905 yılı ve Şubat 1917 ile Ekim 1917 arasındaki aylar.) Bu sorun temelde siyasal niteliklidir; ancak, ekonomik ve toplumsal yaşantıda da uzantıları vardır. Tüm halk kitlesi toplumsal dönüşüm sürecinin içinde yer almalıdır. Aksi takdirde sosyalizm bir düzine entelektüel tarafından birkaç resmi makamdan buyrularak kurulabilirdi.

Halk denetimi zorunludur. Yoksa deneyim paylaşımı yeni rejimin kapalı devre yetkililerleriyle sınırlı kalır. Yolsuzluk kaçınılmaz olur. (Lenin'in sözleri, Bülten No. 29) Sosyalizm hayata geçtiğinde yüzyıllarca süren burjuva hakimiyeti altında aşağılanmış kitlelerde zihinsel bir dönüşüm yaşanmasını gerektirir. Bencil dürtüler yerine toplumsal dürtüler, atalet ve tüm cefaları örten idealizm yerine kitlelerin inisiyatifi, vb., vb. Kimse bunu Lenin kadar iyi bilemez, onun kadar idrak ederek tarif edemez, onun kadar inatla tekrarlayamaz. Fakat Lenin uygulanması gereken yöntem konusunda tamamen yanılıyor. Emir, fabrika yöneticisinin diktatoryal gücü, katı cezalar, terörün hakimiyeti -tüm bunlar sadece yatıştırıcı olabilir. Yeniden doğuşun tek yolu kamu hayatının kendi okulu, en sınırsız ve en geniş demokrasi ile kamuoyudur. Terörün iktidarı sadece yıldırır.

Tüm bunlar ortadan kaldırıldığında, geriye ne kalır? Genel seçimlerle oluşturulacak temsili organlar yerine Lenin ve Troçki tüm ülke-

de siyasi hayatın tek gerçek temsilcisi olarak sovyetleri gösteriyorlar. Ancak bu koşullarda sovyetler gün geçtikçe daha felçli hale gelir. Genel seçimler, sınırsız yayın ve toplanma özgürlüğü ve ifade özgürlüğü için mücadele olmadan her kamu kurumunda hayat ölür, var olan sadece bürokrasinin aktif unsur olarak kaldığı hayatın bir görüntüsüdür. Kamu hayatı giderek uykuya dalar, tükenmez bir enerjiye ve sınırsız tecrübeye sahip birkaç düzine parti önderi yönlendirir ve yönetir. Onlar arasından ise sadece bir düzine kadar öne çıkan kişi önderlik eder. İşçi sınıfının seçkin bir kesimi zaman zaman önderlerin yaptıkları konuşmaları alkışlayacakları ve önerilen çözümleri oybirliği ile onaylayacakları toplantılara çağrılırlar. Böyle bir diktatörlük açık ki proletarya diktatörlüğü değildir; bir avuç politikacının diktatörlüğüdür, burjuva anlamında diktatörlüktür, Jakobenlerin iktidarı anlamında diktatörlüktür (Sovyet kongresinin üç ayda bir toplanmak yerine altı ayda bir toplanmaya başlaması gibi!). Evet, daha ileri gidebiliriz; bu tür koşullar ister istemez kamu hayatının vahşileşmesine neden olacaktır: suikast girişimleri, rehinelerin vurulması, vb. (Lenin'in disiplin ve çürümeyle ilgili konuşması.)

Çürümeye karşı mücadele

Her devrim için en önemli sorunlardan biri *lumpen proletarya* ile mücadeledir. Bu konu her yerde olduğu gibi Almanya'da da uğraşmamız gereken bir sorun olacaktır. *Lumpen proletarya* burjuva toplumuna derinlemesine içkinleşmiştir. Sadece sınırlı bir kesim, düzenin duvarları yıkıldığında büyüyen bir toplumsal artık değildir; toplumsal olanın ayrılmaz bir parçasıdır. Almanya'daki olaylar -az ya da çok öteki ülkelerde de- burjuva toplumunun tüm kesimlerinin benzer bir dejenerasyona ne kadar açık olduğunu göstermiştir. Vurgunculuk, muvazaalı pazarlıklar, gıda maddelerinde tağşiş, hile, resmi suistimal, hırsızlık, soygun birbirine öyle karıştı ki, onurlu yurttaşlar ile ıslaha muhtaç kesimler arasındaki çizgi belirsizleşmeye başladı. Aynı şeyi, yani sürekli ve hızlı bir dejenarasyonu, burjuva sınıfının denizaşırı bir koloniye yerleştirilen ileri gelenleri de yaşadı. Etik ve hukuk payandaları ile geleneksel bariyerleri aşınan burjuva toplumu doğrudan ve sınırsız bir dejenarasyonun [*Verlumpung*] içine düştü, çünkü bu toplumun en temel yasası olan insanın insanı sömürmesi, onun en derin ahlaksızlığıdır. Proletarya devrimi bu düşmanla ve karşı devrimin bu aracıyla her kulvarda mücadele etmelidir.

Bu bağlamda şiddet iki ucu keskin kör bir kılıçtır. En şiddetli sıkıyönetim kanunları bile lümpen proleter patlamalara karşı kudretsizdir. Aslında, her sıkıyönetim rejimi keyfiliğe yol açar ve her tür keyfilik toplumu bozar. Bu bağlamda, proleter devrimin elindeki biricik araçlar, siyasal ve toplumsal nitelikli radikal önlemler ve kitlelerin hayat-

larındaki toplumsal güvencelerin en hızlı biçimde dönüştürülmesidir -sadece kitlelerin sınırsız siyasal özgürlük koşullarında gösterdikleri yoğun etkinlik yoluyla uzun süre canlı tutulabilecek devrimci idealizm ateşidir.

Enfeksiyonlara ve hastalık yapan mikroplara karşı güneş ışığı en etkili arındırıcı ve iyileştirici güçtür. Toplumda ise tek arındırıcı ve iyileştirici güneş, devrimin kendisi ve onun yaşamı yenileyen ilkeleri ile kitlelerin zihinsel hayatı, etkinliği ve inisiyatifidir. Tüm bunlar devrim tarafından yaratılır ve en geniş siyasal özgürlük biçiminde var olur.

Demokrasi ve diktatörlük

Lenin ve Troçki'nin teorilerinde yanlış olan Kautsky'nin yaptığı gibi devrimi ve diktatörlüğü birbirine karşıt olarak düşünmeleridir. Bolşevikler de Kautsky de meseleyi "Diktatörlük *ya da* demokrasi" şeklinde ele alıyorlardı. Kautsky doğal olarak "demokrasi"yi, yani burjuva demokrasisini yeğler; çünkü demokrasiyi sosyalist devrimin alternatifi olarak kabul etmektedir. Lenin ve Troçki ise demokrasi yerine diktatörlükten yana tavır koyarlar; ancak bu da burjuva model bir diktatörlüktür, yani bir avuç insanın diktatörlüğüdür. Görüldüğü gibi, iki taraf iki ayrı kutupta bulunuyor; ancak, gerçek sosyalist politikaya aynı oranda uzak durduklarını söylemeliyiz. Proletarya iktidarı eli geçirdiğinde Kautsky'nin "ülkenin devrim için olgunlaşmamış olması" bahanesiyle verdiği tavsiyeye kulak asmayacaktır. Bu tavsiye sosyalist devrimden vazgeçmek, demokrasiye çark etmek anlamına geliyor. Zaten proletaryanın bu tavsiyeyi dinlemesi ilk başta kendisine, Enternasyonal'e ve devrime ihanet anlamına gelecektir. İktidarı ele geçiren proletarya sosyalist kararları en güçlü, boyun eğmez ve ikirciksiz bir biçimde hayata geçirmeli, başka bir deyişle, diktatörlüğe geçmelidir; fakat bu bir *sınıf* diktatörlüğüdür, bir partinin ya da kliğin diktatörlüğü değildir -sınıf diktatörlüğü sınırsız bir demokrasi içinde halk kitlelerinin en aktif, en sınırsız biçimde katılımının sağlandığı bir diktatörlüktür.

Troçki, "Biz Marksistler biçimsel demokrasi putuna hiçbir zaman tapınmadık"diye yazıyor. Doğal olarak, sosyalizme ya da Marksizme

de tapınmadık. Bu Cunow-Lensch-Parvus gibi işimize gelmediği zaman sosyalizmi moloz yığınına terk ettiğimiz [yani, sağa kayış] anlamına gelir mi? Troçki ve Lenin bu soruya verilen olumsuz yanıtın canlı örnekleridir.

"Biz biçimsel demokrasi putuna hiçbir zaman tapınmadık." Bunun gerçek anlamı şudur: Demokrasinin toplumsal özünü, siyasal alandaki biçimsel *burjuva* demokrasisinden her zaman ayrı tuttuk; her zaman görüntüdeki eşitlik ve özgürlük örtüsünün altında yatan büyük toplumsal eşitsizlikleri ve özgürlük sorununu gün ışığına çıkardık -siyasal alanda demokrasiyi reddetmek anlamında değil, işçi sınıfının bu örtü ile yetinmemesi ve siyasal iktidarı alarak burjuva demokrasisinin yerine bir sosyalist demokrasiyi inşa etmesi için.

Fakat sosyalist demokrasi, sosyalist ekonomik düzenin temelleri atıldıktan sonra vaat edilmiş topraklarda hayata geçirilen bir şey değildir ya da geçici olarak bir avuç sosyalist diktatörü sadakatle destekleyen saygıdeğer insanlara sunulan bir tür Noel hediyesi de değildir. Sosyalist demokrasi sınıf egemenliğinin yıkılması ve yerine sosyalizmin inşaasının başlamasıyla filiz verir. Sosyalist parti iktidarı ele geçirdiği anda başlar. Proletarya diktatörlüğüyle aynı şeydir.

Evet, diktatörlük! Fakat bu diktatörlük bir *demokrasi uygulamasıdır*, demokrasinin *ortadan kaldırılması* değildir. Burjuva toplumunun köklü haklarına ve ekonomik ilişkilerine yönelik güçlü ve kararlı saldırılarla örülür. Bu saldırılar olmadan sosyalist dönüşüm gerçekleştirilemez. Ama bu diktatörlük sınıf adına hareket eden küçük bir yönetici azınlığın değil, sınıfın işi olmalıdır –yani kitlelerin aktif katılımıyla adım adım ilerlemelidir; kitlelerin doğrudan etkisine açık olmalı ve tam bir halk etkinliğinin denetimine tabi kılınmalıdır; halk kitlelerinin artan siyasal eğitiminden doğmalıdır.

Dünya savaşının korkunç baskısıyla, Alman işgali ve buna bağlı olarak ortaya çıkan öteki tüm olağandışı güçlüklerle karşı karşıya kalmasalardı, kuşkusuz Bolşevikler de bu yolda ilerleyeceklerdi. Bu güçlükler iyi niyetin ve doğru ilkelerin içkin olduğu bir sosyalist poli-

tikayı dahi kaçınılmaz olarak çarpıtacaktır.

Bunun en basit örneği, özellikle Alman emperyalizminin çöküşünden hemen önceki dönemde ve Alman büyükelçisinin hayatına kastedilmesinin ardından, Sovyet hükümetinin şiddeti yaygın olarak kullanmasıdır. Bunu devrimlerin toz pembe olmadığı gerçeğiyle açıklamak tek başına yeterli değildir.

Rusya'da olan her şey açıklanabilir; bu kaçınılmaz bir neden-sonuç ilişkisidir. Başlangıcı ve sonuç noktası, sırasıyla, Alman proletaryasının yenilgisi ve Rusya'nın Alman emperyalizmi tarafından işgal edilmesidir. Bu koşullar altında Lenin ve yoldaşlarından en iyi demokrasiyi, proletarya diktatörlüğünün en ideal örneğini sunmalarını ve sosyalist ekonomiyi hızla geliştirmelerini beklemek onlardan insanüstü bir şey beklemek anlamına gelir. Kararlı devrimci duruşlarıyla, örnek alınması gereken eylem güçleriyle, uluslararası sosyalizmin çıkarlarına sarsılmaz sadakatleriyle bu aşırı zor koşullar altında yapabileceklerinin en iyisini yaptılar. Sorun, zorunluluğu erdem saydıkları ve bu hayati koşulların dayattığı kimi taktikleri sistemli hale getirerek uluslararası proletaryaya sosyalist taktiklerin bir modeli olarak sundukları anda çıkıyor. Işığı yanlış yere tuttuklarında, uluslararası sosyalizme yaptıkları gerçek ve tartışma götürmez hizmetleri zorunlulukların dayattığı yanlış adımların gölgesinde bırakmış oluyorlar. Çünkü son kertede uluslararası sosyalist hareketin iflasının yarattığı baskı altında, Rusya'da zorunluluklar yüzünden yapılan hataları yeni bir şeymiş gibi teorik ambarlarına koymak istiyorlar.

Bırakın Almanya'daki Hükümet Sosyalistleri Rusya'daki Bolşevik yönetiminin proletarya diktatörlüğünün bozulmuş bir biçimi olduğunu söylesinler. Eğer böyle idiyse ve böyle olacaksa, bu Alman proletaryasının sosyalist sınıf mücadelesinin kötü bir karikatürü olan tavrının ürünüdür. Hepimiz tarihin yasalarına bağımlıyız ve sosyalist bir düzen ancak enternasyonal olarak mümkündür. Bolşevikler tarihin izin verdiği sınırlar içinde gerçek bir devrimci partinin yapabileceği her şeyi yapabilecek güçte olduklarını gösterdiler. Onlardan mucize

beklemiyoruz. Yalıtılmış, savaşın tükettiği, emperyalizmin boğmaya çalıştığı ve uluslararası proletaryanın ihanetine uğramış bir ülkede ideal bir model, kusursuz bir proleter devrimi bir mucize olurdu.

Yapılması gereken, Bolşeviklerin politikalarında asli olanı olmayandan, o politikaların çekirdeğinde yer alanı oradan tesadüfen yapılmış çıkarımlardan ayırt etmektir. Bugün dünyanın dört bir tarafında keskin mücadelelerle karşılaştığımızda sosyalizmin en büyük sorununun günümüzün de en yakıcı sorunu olduğunu görüyoruz. Bu, ikincil önemdeki şu ya da bu taktik sorunu değildir, proletaryanın eylem kapasitesi, mücadele gücü, sosyalist iktidar isteğidir. Lenin, Troçki ve arkadaşları dünyada bir *ilki* gerçekleştirdiler. Onlar dünya proletaryasının öncülü oldular, hâlâ Hutten ile birlikte "Buna cesaret ettim!" diye haykırabilecek *sadece onlardır.*

Bolşeviklerin izlediği siyasette öze ilişkin ve *ebedi* olan budur. *Bu* anlamda tarihte iktidarı ele geçirerek sosyalizmin hayata geçirilmesini pratik uygulamada gündeme getiren, emek-sermaye arasındaki evrensel hesaplaşmada dengeyi yeniden belirleyerek uluslararası proletaryanın mücadelesinin başını çeken onlar oldu. Rusya'da, sorun sadece ortaya konulabilirdi; ama orada çözülemezdi. *Bu* bağlamda her yerde gelecek "Bolşevizmindir".

Rosa Luxemburg, Rus Bolşevikleriyle güçlü polemiklere girişen Marksistler arasında Sovyet iktidarına dost kalmayı becerebilmiş ender devrimcilerdendir. 1919'daki erken ve trajik ölümü nedeniyle son haline getiremediği bu önemli notlarda da görüldüğü gibi Rosa, Rus Devrimi'ni değişik yönlerden ele alıyor, Bolşevik deneyin evrensele nasıl taşınacağı sorusuna yanıt arıyor ve gelişmiş kapitalist ülkelerde devrimci mücadelenin Rusya'dakinden farklılaşacağı noktalar üzerinde duruyordu. Rusya ile Almanya arasındaki ayrımları abarttığı oranda Ekim Devrimi'ni anlamakta zorluk çeken ama bir dizi başlıkta da bu devrimi en iyi anlayanlardan biri olan bu büyük düşünür ve eylemcinin "devrim notları" mutlaka okunmalı...

Yazılama

ISBN 605-5892-14-2